

EUROPOS CENTRINIS BANKAS

BANKŲ PRIEŽIŪRA

ECB vadovas dėl vidaus kapitalo pakankamumo vertinimo proceso (ICAAP)

BANKENTOEZICHT

2018 m. lapkričio mėn.

BANKTILLSYN BANKU UZRAUDZIBA

BANKŲ PRIEŽIŪRA NADZÓR BANKOWY

VIGILANZA BANCARIA

BANKFELÜGYELET

BANKING SUPERVISION

SUPERVISION BANCAIRE BANČNI NADZOR

MAOIRSEACHT AR BHAINCÉIREACHT NADZOR BANAKA

BANKING SUPERVISION

PANGANDUSJÄRELEVALVE

SUPERVISÃO BANCÁRIA

BANKOVNI DOHLED

БАНКОВ НАДЗОР

BANKTILLSYN

BANKENAUF SICHT

ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΕΠΟΠΤΕΙΑ PANKKIVALVONTA

SUPRAVEGHERE BANCARĂ BANKOVÝ DOHL'AD

SUPERVIŽJONI BANKARJA

SUPERVISIÓN BANCARIA

BANKING SUPERVISION

SUPERVISÃO BANCÁRIA

BANKENAUF SICHT

Turinys

1	Įvadas	2
1.1	Paskirtis	3
1.2	Taikymo apimtis ir proporcingumas	4
2	Principai	5
1	1 principas – už patikimą ICAAP valdymą atsakingas valdymo organas	5
2	2 principas – ICAAP yra neatsiejama bendros valdymo sistemos dalis	7
3	3 principas – įvairiais požiūriais užtikrinamas įstaigos kapitalo pakankamumą, ICAAP reikšmingai prisideda prie įstaigos tęstinumo	12
4	4 principas – vykdant ICAAP nustatomos visos reikšmingos rizikos ir į jas atsižvelgiama	24
5	5 principas – vidaus kapitalas yra aukštos kokybės ir aiškiai apibrėžtas	28
6	6 principas – ICAAP rizikos kiekybinio įvertinimo metodikos yra tinkamos, nuoseklios ir patvirtintos nepriklausomų ekspertų	30
7	7 principas – reguliarium testavimu nepalankiausiomis sąlygomis siekiama užtikrinti kapitalo pakankamumą susidarius nepalankioms aplinkybėms	34
3	Glosarijus	38
	Santrumpos	43

1 Įvadas

1. Finansiniai sukrėtimai dažnai būna stipresni, jeigu bankų sektoriuje yra nepakankamai kapitalo ir jis yra prastos kokybės. Taip buvo per pastarąją finansų krizę, kai bankai buvo priversti atkurti savo kapitalo bazes tokiu metu, kai tai padaryti buvo sudėtingiausia. Kita vertus, daugelis rizikų nebuvo tinkamai padengtos pakankamu kiekiu kapitalo todėl, kad bankų taikomos rizikos nustatymo ir vertinimo metodikos turėjo trūkumų¹. Todėl nepaprastai svarbu padidinti kredito įstaigų atsparumą nepalankiais laikotarpiais, o tam reikia siekti patobulinti jų perspektyvinio vidaus kapitalo pakankamumo vertinimo procesą (toliau – ICAAP, angl. *internal capital adequacy assessment process*), įskaitant išsamaus testavimo nepalankiausiomis sąlygomis ir kapitalo planavimo procesus.
2. Taigi ICAAP atlieka labai svarbų vaidmenį kredito įstaigų rizikos valdyme. Kalbant apie svarbias įstaigas, įsteigtas Bendrame priežiūros mechanizme (BPM) dalyvaujančiose šalyse, ECB tikisi, jog, vadovaujantis Kapitalo reikalavimų direktyvos (KRD IV)² 73 straipsnio nuostatomis, tų įstaigų ICAAP bus pagrįstas rizikos ribojimo ir konservatyvumo principais³. ECB laikosi nuomonės, kad patikimas, veiksmingas ir išsamus ICAAP padeda užtikrinti aiškų rizikos kapitalui įvertinimą ir yra neatsiejamas nuo gerai struktūruotų rizikos valdymo ir rizikos klausimų perdavimo spęsti aukštesniam lygmeniui procesų, grindžiamų gerai apgalvota ir nuodugnia rizikos strategija, pagal kurią parengiama veiksminga rizikos limitų sistema.
3. ECB nuomone, patikimas, veiksmingas ir išsamus ICAAP yra paremtas dviem pagrindiniais požiūriais: ekonominiu ir normatyviniu. Abu požiūriai turėtų vienas kitą papildyti ir sustiprinti.
4. Be to, ICAAP yra svarbi BPM priežiūrinio tikrinimo ir vertinimo proceso (toliau – SREP, angl. *Supervisory Review and Evaluation Process*) dalis. Į ICAAP rezultatus atsižvelgiama atliekant visus SREP vertinimus ir nustatant 2 ramsčio kapitalo dydį, kaip nurodyta EBI gairėse dėl bendros SREP tvarkos ir metodikos⁴.

¹ Žr., pavyzdžiui, Bazelio bankų priežiūros komiteto 2010 m. spalio mėn. ataskaitą G 20 šalims apie atsaką į finansų krizę.

² 2013 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2013/36/ES dėl galimybės verstis kredito įstaigų veikla ir dėl riziką ribojančios kredito įstaigų ir investicinių įmonių priežiūros, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2002/87/EB ir panaikinamos direktyvos 2006/48/EB bei 2006/49/EB, OL L 176, 2013 6 27, p. 338.

³ KRD IV 73 straipsnis: „Įstaigos taiko patikimas, veiksmingas ir išsamias strategijas ir procesus, siekdamas nuolat vertinti ir turėti vidaus kapitalo, kurį jos laiko pakankamu atitinkamo pobūdžio ir lygio rizikai, kuri joms kyla arba gali kilti, padengti, sumas, rūšis ir paskirstymą.“

⁴ Žr. 2018 m. liepos 19 d. EBI gairių EBA/GL/2014/13 349–350 ir 354 dalis. 349 dalyje nustatyta, kad kompetentingos institucijos „turėtų nustatyti papildomus nuosavų lėšų reikalavimus, atsižvelgdamos į kiekvieną riziką ir remdamosi priežiūros institucijos išvadomis“, padarytomis vadovaujantis keletu informacijos šaltinių.

5. Vykdamas SREP pripažįstama, kad geras ICAAP mažina ir pačios įstaigos, ir jos priežiūrą vykdančios institucijos abejones dėl įstaigai kylančios arba galinčios kilti rizikos ir sustiprina priežiūros institucijos įsitikinimą, kad įstaiga gali tęsti veiklą, nes išlaiko pakankamą padengimo kapitalu lygį ir veiksmingai valdo riziką. Tam reikia, kad įstaiga, galvodama apie ateitį, užtikrintų, kad būtų nustatyta visa reikšminga rizika ir kad ji būtų veiksmingai valdoma (taikant tinkamą kiekybinio įvertinimo ir kontrolės priemonių derinį) ir padengta pakankamu kokybiško kapitalo kiekiu.

1.1 Paskirtis

6. Šio ECB vadovo dėl ICAAP (toliau – vadovas) paskirtis – viešai paskelbti, kaip ECB interpretuoja KRD IV 73 straipsnyje suformuluotus reikalavimus dėl ICAAP, ir taip užtikrinti daugiau skaidrumo. Vadove išsamiau išdėstyti ECB lūkesčiai dėl ICAAP. Juo siekiama padėti įstaigoms sustiprinti savo ICAAP ir paskatinti jas taikyti geriausią praktiką ir taip užtikrinti nuoseklesnę ir veiksmingesnę priežiūrą.
7. Vadove iš KRD IV nuostatų dėl ICAAP išvesti septyni principai, kurie bus vertinami, *inter alia*, atliekant kiekvienos įstaigos ICAAP vertinimą per SREP. Šiais principais bus vadovaujama su įstaigomis vykdamas individualų priežiūrinį dialogą.
8. Šis vadovas nepakeičia jokių taikomų teisės aktų, kuriais įgyvendinamas KRD IV 73 straipsnis, ir nėra už juos viršesnis. Jeigu vadovo ir taikomų teisės aktų nuostatos skiriasi, vadovaujama pastarosiomis. Vadovas parengtas kaip praktinė priemonė, kuri bus reguliariai atnaujinama atsižvelgiant į naujausius pokyčius ir įgytą patirtį. Todėl šiame vadove išdėstyti principai ir lūkesčiai ilgainiui kils. Jis bus koreguojamas atsižvelgiant į Europos bankų priežiūros praktikos ir metodikos raidą, tarptautinės ir Europos teisės aktų pokyčius ir, pavyzdžiui, naujus autoritetingus Europos Sąjungos Teisingumo Teismo paskelbtus atitinkamų direktyvų ir reglamentų išaiškinimus.
9. Vadove laikomasi principinio požiūrio, t. y. aptariami tik tam tikri aspektai, atrinkti kaip svarbiausi priežiūros požiūriu. Jame nesiekama pateikti išsamių rekomendacijų dėl visų tinkamam ICAAP aktualių aspektų. Įdiegti ir vykdyti tinkamą ir įstaigos specifiką atitinkantį ICAAP yra pačios įstaigos pareiga. ECB kiekvienos įstaigos ICAAP vertina atskirai.
10. Įstaigos raginamos laikytis ne tik šio vadovo ir atitinkamų Sąjungos bei nacionalinės teisės aktų, bet ir kitų ICAAP klausimu aktualių leidinių, kuriuos yra parengusi Europos bankininkystės institucija (EBI)⁵ ir tarptautiniai forumai, pavyzdžiui, Bazelio bankų priežiūros komitetas (BBPK) ir Finansinio stabilumo taryba (FST). Be to, įstaigos turėtų atsižvelgti į visas joms skirtas su ICAAP

⁵ Itin aktualios šiuo klausimu yra EBI vidaus valdymo gairės (EBA/GL/2017/11), EBI gairės dėl įstaigų testavimo nepalankiausiomis sąlygomis (EBA/GL/2018/04) ir CEBS koncentracijos rizikos valdymo pagal priežiūrinio tikrinimo procesą gairės (GL31).

susijusias rekomendacijas, pavyzdžiui, į rekomendacijas, parengtas po SREP, susijusias su patikimu įstaigos vidaus valdymu, rizikos valdymu ir kontrolės priemonėmis.

1.2 Taikymo apimtis ir proporcingumas

11. Šis vadovas skirtas visoms kredito įstaigoms, kurios pagal BPM pagrindų reglamento⁶ 2 straipsnio 16 dalį laikomos svarbiais prižiūrimais subjektais. KRD IV 73 straipsnio dėl ICAAP taikymo sritis apibrėžta KRD IV 108 straipsniu. Kadangi KRD IV 73 straipsnio nuostata užtikrinamas tik minimalus suvienodinimas ir ją skirtingos ES valstybės narės į savo nacionalinę teisę perkėlė skirtingai, dalyvaujančiose valstybėse narėse taikoma labai skirtinga kredito įstaigų ICAAP praktika ir priežiūros reikalavimai.
12. ECB kartu su nacionalinėmis kompetentingomis institucijomis parengė ICAAP principus. Jie parengti tam, kad šioje svarbioje priežiūros srityje būtų rengiamos bendros metodikos ir taip užtikrinami aukšti priežiūros standartai.
13. ICAAP visų pirma yra vidaus procesas, tad proporcingas ir patikimas jo įgyvendinimas yra pačios kredito įstaigos pareiga. Kaip nustatyta KRD IV 73 straipsnyje, ICAAP turi būti proporcingas įstaigos veiklos pobūdžiui, mastui ir sudėtingumui.
14. Šiame vadove aprašyti principai yra tik atspirties taškas vykdant priežiūrinį dialogą su kredito įstaigomis. Todėl neturėtų būti laikoma, kad jie yra išsamūs ir apima visus patikimo, veiksmingo ir išsamaus ICAAP aspektus. Užtikrinti, kad įstaigos ICAAP visada būtų išsamus ir proporcingas įstaigos veiklos pobūdžiui, mastui ir sudėtingumui, kartu nepamirštant, kad proporcingumo principas turėtų būti taikomas taip, kad nenukentėtų ICAAP veiksmingumas, yra pačios įstaigos pareiga.

---

⁶ 2014 m. balandžio 16 d. Europos Centrinio Banko reglamentas (ES) Nr. 468/2014, kuriuo sukuriama Europos Centrinio Banko, nacionalinių kompetentingų institucijų ir nacionalinių paskirtųjų institucijų bendradarbiavimo Bendrame priežiūros mechanizme struktūra (BPM pagrindų reglamentas) (ECB/2014/17), OL L 141, 2014 5 14, p. 1.

2 Principai

1 principas – už patikimą ICAAP valdymą atsakingas valdymo organas

- (i) Atsižvelgiant į tai, koks svarbus įstaigai yra ICAAP, visus pagrindinius jo elementus turėtų patvirtinti įstaigos valdymo organas. Tai turėtų būti nustatyta bendrojo vidaus valdymo tvarkos nuostatose dėl valdymo organo, parengtuose pagal nacionalinės ir Sąjungos teisės reikalavimus ir EBI gaires. Valdymo organas, aukštesniojo rango vadovai ir atitinkami komitetai turėtų veiksmingai aptarti ir kritiškai įvertinti ICAAP.
- (ii) Valdymo organas, remdamasis ICAAP rezultatais ir visa kita aktualia informacija, turėtų kasmet pateikti įstaigos kapitalo pakankamumo įvertinimą parengdamas ir pasirašydamas aiškų ir glaustą pareiškimą – kapitalo pakankamumo pareiškimą (CAS, angl. *capital adequacy statement*).
- (iii) Valdymo organui tenka galutinė atsakomybė už ICAAP įdiegimą; jis turėtų tvirtinti ICAAP valdymo tvarkos aprašą, kuriame būtų aiškiai ir skaidriai paskirstytos pareigos laikantis funkcijų atskyrimo principo. Šiame apraše turėtų būti aiškiai išdėstyta ir reguliarios ICAAP vidaus peržiūros ir tvirtinimo tvarka.

Valdymo organas tvirtina pagrindinius ICAAP elementus

15. Valdymo organas turėtų parengti ir pasirašyti kapitalo pakankamumo pareiškimą ir patvirtinti pagrindinius ICAAP elementus, įskaitant, pavyzdžiui:
  - bendrojo vidaus valdymo tvarką;
  - vidaus dokumentų tvarką;
  - aprėpiamų subjektų perimetrą, rizikos nustatymo procesą ir vidaus rizikos sąrašą bei klasifikavimo sistemą, parodančius reikšmingos rizikos apimtį ir jos padengimą kapitalu;
  - rizikos kiekybinio įvertinimo metodikas⁷, įskaitant svarbiausias rizikos apskaičiavimo prielaidas ir parametrus (pvz., laikotarpį, diversifikavimo prielaidas, patikimumo lygius), paremtus patikimais duomenimis ir patikimomis duomenų sisteminimo sistemomis;

⁷ ICAAP vadove nenurodoma taikyti kokią nors konkrečią rizikos kiekybinio įvertinimo metodiką. Išsamiau apie tai – skyriaus apie 6 principą skyrelyje „Rizikos kiekybinio įvertinimo metodikų pasirinkimas“.

- kapitalo pakankamumui įvertinti taikomą metodiką (įskaitant testavimo nepalankiausiomis sąlygomis sistemą ir aiškiai suformuluotą kapitalo pakankamumo apibrėžtį).
16. Valdymo organas vykdo ir priežiūros, ir valdymo funkcijas. Jis abi gali vykdyti vienas organas arba du atskiri organai. Kurią funkciją vykdančias organas tvirtina kuriuos pagrindinius ICAAP elementus, priklauso nuo įstaigos vidaus valdymo tvarkos. ECB šį klausimą interpretuos atsižvelgdamas į nacionalinės teisės aktus ir atitinkamus Europos Sąjungos teisės aktus bei EBI gaires⁸.

Vidaus peržiūra ir patvirtinimas

17. Remiantis KRD IV 73 straipsniu turi būti reguliariai atliekama ICAAP vidaus peržiūra. ECB tikisi, kad, atliekant reguliarią vidaus peržiūrą, bus peržiūrimi ir kokybiniai, ir kiekybiniai aspektai, tarp jų ir ICAAP rezultatų panaudojimas, testavimo nepalankiausiomis sąlygomis tvarka, rizikos įskaičiavimas ir duomenų sisteminimo procesas, įskaitant proporcingus taikomų vidaus rizikos kiekybinio įvertinimo metodikų patvirtinimo procesus.
18. Tam įstaigos turėtų turėti tinkamą vidaus peržiūrų politiką ir būti įdiegusios tinkamus vidaus peržiūros procesus. Peržiūros turėtų būti atliekamos trimis kontrolės lygmenimis, t. y. jas turėtų atlikti atitinkami verslo padaliniai ir nepriklausomos vidaus kontrolės funkcijas (rizikos valdymo, atitikties ir vidaus audito) vykdančios padaliniai pagal savo kompetenciją⁹.
19. ECB tikisi, kad įstaigose yra įdiegti aiškiai apibrėžti procesai, užtikrinantys, kad ICAAP būtų proaktyviai koreguojamas pagal bet kokius reikšmingus pokyčius, pavyzdžiui, jeigu įstaiga pradeda vykdyti veiklą naujose rinkose, pradeda teikti naujas paslaugas ar parduoda naujus produktus arba jeigu pasikeičia grupės¹⁰ ar finansinio konglomerato struktūra.
20. Turėtų būti atliekama tinkama ICAAP rezultatų ir prielaidų vidaus peržiūra, apimanti, pavyzdžiui, kapitalo planavimą, scenarijus ir rizikos kiekybinį įvertinimą. Kokia tokios peržiūros dalis bus kiekybinė, o kokia – kokybinė, priklauso nuo to, koks elementas vertinamas. Atliekant peržiūrą reikėtų tinkamai atsižvelgti į taikomos metodikos lemtus suvaržymus ir apribojimus, daromas prielaidas ir duomenis, naudojamus rizikai kiekybiškai įvertinti.
21. Peržiūros tikslas – išnagrinėti, ar vidaus procesai, pasirinkta metodika ir prielaidos leido gauti patikimus rezultatus („grįžtamasis patikrinimas“) ir ar jie tebėra tinkami atsižvelgiant į esamą padėtį ir būsimus pokyčius. Šios peržiūros rezultatai turėtų būti nuodugnai įvertinti, dokumentuoti ir perduoti vyresniajai

⁸ Žr. KRD IV 56 konstatuojamąją dalį ir 3 straipsnio 1 dalies 7–9 punktus bei EBI vidaus valdymo gairių (EBA/GL/2017/11) II antraštinę dalį.

⁹ Atitinkamas funkcijas vykdančių padalinių pareigos aprašytos EBI vidaus valdymo gairėse (EBA/GL/2017/11).

¹⁰ Šiame vadove sąvoka „įstaiga“ reiškia ir grupę, konglomeratus ar pogrupius pagal KRD IV 108 straipsnį.

vadovybei bei valdymo organui. Jeigu nustatoma trūkumų, turėtų būti imamasi veiksmingų priemonių jiems skubiai ištaisyti.

Kapitalo pakankamumo pareiškimas

22. Kapitalo pakankamumo pareiškime valdymo organas, remdamasis informacija, kuri, jo manymu, yra aktuali, įskaitant ICAAP rezultatus, nurodo, kaip vertina įstaigos kapitalo pakankamumą, ir išdėsto pagrindinius tokio vertinimo argumentus. ECB nuomone, geras pareiškimas yra toks, iš kurio galima matyti, kad valdymo organas išmano tokius dalykus, kaip įstaigos kapitalo pakankamumas, pagrindiniai jam poveikį darantys teigiami veiksniai ir silpnosios vietos, pagrindiniai ICAAP naudojami duomenys ir ICAAP rezultatai, ICAAP parametrai ir procesai bei ICAAP suderinamumas su įstaigos strateginiais planais.
23. Kas yra įgaliotas valdymo organo vardu pasirašyti likvidumo pakankamumo pareiškimą, nusprendžia įstaiga pagal nacionalinės teisės aktų reikalavimus ir atitinkamus prudencinius reikalavimus ir gaires¹¹.

2 principas – ICAAP yra neatsiejama bendros valdymo sistemos dalis

- (i) KRD IV 73 straipsnyje nustatyta, kad įstaigos turėtų taikyti patikimas, veiksmingas ir išsamias strategijas ir procesus, siekdamos vertinti ir turėti kapitalą, kurį jos laiko pakankamu atitinkamo pobūdžio ir lygio rizikai, kuri joms kyla arba gali kilti, padengti.
- (ii) Be tinkamos kapitalo pakankamumo kiekybinio įvertinimo sistemos įstaigos turėtų turėti ir kokybinio įvertinimo sistemą, kuria būtų užtikrinama, kad kapitalo pakankamumas būtų aktyviai valdomas. Į tai įeina kapitalo pakankamumo rodiklių stebėseną siekiant laiku nustatyti ir įvertinti galimas grėsmes, padaryti praktines išvadas ir imtis prevencinių veiksmų siekiant užtikrinti, kad įstaiga visada turėtų pakankamai nuosavų lėšų ir vidaus kapitalo¹².
- (iii) Kiekybiniai ir kokybiniai ICAAP aspektai turėtų būti suderinti tarpusavyje ir su įstaigos verslo strategija bei norimos prisiimti rizikos normomis. ICAAP turėtų būti integruotas į įstaigos verslo, sprendimų priėmimo ir rizikos valdymo procesus. ICAAP turėtų būti nuoseklus ir vienodas visoje grupėje.
- (iv) Įstaiga turėtų nuolat turėti patikimą ir veiksmingą bendrą ICAAP sąrangą ir dokumentuoti ICAAP elementų tarpusavio sąveiką bei ICAAP integravimą į įstaigos bendrą valdymo sistemą.

¹¹ EBI vidaus valdymo gairėse (EBA/GL/2017/11) išsamiau aprašytas funkcijų ir atsakomybės paskirstymas priežiūros ir valdymo funkcijas vykdantiems valdymo organo nariams.

¹² Vidaus kapitalo sąvoka aprašyta skyriuje apie 5 principą.

- (v) ICAAP turėtų padėti priimti strateginius sprendimus ir kartu praktiškai užtikrinti, kad įstaiga visada turėtų pakankamą padengimo kapitalu lygį – taip būtų užtikrinamas tinkamas rizikos ir naudos santykis. Visi metodai ir procesai, kuriuos įstaiga, vykdydama veiklos ar strateginio kapitalo pakankamumo valdymo procesą, taiko savo kapitalo pakankamumui užtikrinti, turėtų būti patvirtinti, nuodugniai peržiūrėti ir tinkamai įtraukti į ICAAP ir jo dokumentus.

ICAAP – neatsiejama įstaigos valdymo sistemos dalis

- 24. Kad būtų galima įvertinti, kiek kapitalo pakanka įstaigos rizikai padengti, ir visada jo tiek turėti¹³, vidaus procesais ir tvarka turėtų būti užtikrinama, kad kiekybinė rizikos analizė, atliekama per ICAAP, būtų integruota į visą reikšmingą komercinę veiklą ir sprendimus.
- 25. Toks integravimas reiškia, kad ICAAP gali būti naudojamas, pavyzdžiui, strateginio planavimo procese grupės lygmeniu, vykdant kapitalo pakankamumo rodiklių stebėseną siekiant laiku nustatyti ir įvertinti galimas grėsmes, padaryti praktines išvadas ir imtis prevencinių veiksmų, nustatant kapitalo paskirstymą ir užtikrinant nuolatinį norimos prisiimti rizikos nustatymo tvarkos (toliau – RAF, angl. *risk appetite framework*) veiksmingumą.
- 26. ICAAP pagrįsti ir pagal riziką pakoreguoti veiklos rezultatų rodikliai¹⁴ turėtų būti naudojami priimant sprendimus ir, pavyzdžiui, nustatant kintamąjį atlyginimą arba aptariant verslo reikalus ir riziką visais įstaigos lygmenimis, įskaitant, *inter alia*, turto ir įsipareigojimų valdymo komitetus, rizikos valdymo komitetus ir valdymo organo posėdžius.

Bendra ICAAP sąranga

- 27. Valdymo organo pareiga – pasirūpinti, kad bendra ICAAP sąranga būtų patikima ir veiksminga, ir užtikrinti, kad įvairūs ICAAP elementai derėtų tarpusavyje ir kad ICAAP būtų neatsiejama įstaigos bendros valdymo sistemos dalis. Įstaiga turėtų aiškiai suvokti, kaip šie elementai yra nuosekliai integruoti į visumą, kuri veiksmingai padeda įstaigai visada išlaikyti kapitalo pakankamumą.
- 28. Todėl vienas iš įstaigos ICAAP dokumentų turėtų būti ir bendros ICAAP sąrangos aprašas, kuriame, pavyzdžiui, būtų apžvelgti pagrindiniai ICAAP elementai bei jų tarpusavio sąveika ir paaiškinta, kaip ICAAP integruotas į įstaigos veikimą ir kaip įstaigoje panaudojami jo rezultatai. ICAAP sąrangos apraše turėtų būti paaiškinta esminė ICAAP struktūra, kaip ICAAP rezultatai naudojami priimant sprendimus ir koks ryšys tarp, pavyzdžiui, verslo ir rizikos strategijų, kapitalo planų, rizikos nustatymo procesų, norimos prisiimti rizikos

¹³ Bendro pobūdžio lūkesčiai dėl kiekybinės ICAAP dalies išdėstyti skyriuje apie 3 principą.

¹⁴ Tokių rodiklių pavyzdžių galima rasti EBI gairėse dėl patikimos atlygio politikos pagal Direktyvos 2013/36/ES 74 straipsnio 3 dalį ir 75 straipsnio 2 dalį ir informacijos atskleidimo pagal Reglamento (ES) Nr. 575/2013 450 straipsnį (EBA/GL/2015/22).

pareiškimo, limitų sistemų, rizikos kiekybinio įvertinimo metodikų, testavimo nepalankiausiomis sąlygomis programos ir ataskaitų vadovybei.

Ataskaitos vadovybei

29. ICAAP yra nenutrūkstamas procesas. Įstaiga turėtų ICAAP rezultatus (pavyzdžiui, informaciją apie reikšmingos rizikos, pagrindinių rodiklių ir t. t. raidą) įtraukti į atitinkamu dažnumu įvairių lygmenų vadovybei teikiamas vidaus ataskaitas. Valdymo organui ataskaitos turėtų būti teikiamos bent kartą per ketvirtį, tačiau, priklausomai nuo įstaigos dydžio, jos veiklos sudėtingumo, verslo modelio ir rizikos rūšių, jas gali reikėti teikti ir dažniau, kad vadovybė galėtų laiku imtis veiksmų.
30. Tokie ICAAP rezultatai kaip rizikos kiekybinis įvertinimas ir kapitalo paskirstymas turėtų tapti (po to, kai buvo patvirtinti) vienu pagrindinių veiklos rezultatų lyginamųjų rodiklių ir tikslų, pagal kuriuos būtų matuojami kiekvieno riziką prisiimančio skyriaus finansiniai ir kitokie rezultatai. Tam reikėtų įdiegti patikimą ICAAP valdymo sistemą ir sąrangą, kaip aprašyta skyriuje apie 1 principą.

ICAAP ir norimos prisiimti rizikos nustatymo tvarka¹⁵

31. Įstaigos RAF turėtų formaliai būti įtvirtinta RAF sąveika su kitais strateginiais procesais, pavyzdžiui, ICAAP ir ILAAP, gaivinimo planu ir atlyginimų tvarka, vadovaujantis BPM priežiūriniu pareiškimu dėl bendrojo vidaus valdymo ir polinkio rizikuoti. Gera RAF, perteikta norimos prisiimti rizikos pareiškime, turėtų būti glaudžiai susijusi su ICAAP ir būti patikimo rizikos bei kapitalo valdymo pagrindas.
32. Savo norimos prisiimti rizikos pareiškime įstaiga turėtų aiškiai ir nedviprasmiškai išdėstyti savo nuostatas dėl rizikos ir veiksmus, kurių ketina dėl jos imtis pagal savo verslo strategiją. Pareiškime visų pirma turėtų būti išdėstyti motyvai, kodėl konkrečių rūšių rizika, produktai ar regionai yra pageidaujami arba nepageidaujami.
33. Įstaigos bendrą rizikos profilį galiausiai turėtų saistyti ir nulemti visos grupės RAF ir jos įgyvendinimas. Be to, RAF yra labai svarbus įstaigos strategijos rengimo ir įgyvendinimo proceso elementas. RAF struktūruotai susieja prisiimtą riziką su įstaigos kapitalo pakankamumu ir strateginiais tikslais. Vadovaudamasi RAF, įstaiga turėtų nustatyti savo valdymo rezervus ir jų laikytis.
34. Įstaiga turėtų aiškiai išreikšti, kaip ji, įgyvendindama savo strategiją ir prisimdama riziką bei vykdydama jų stebėseną, remiasi savo ICAAP ir kaip visa

¹⁵ Daugiau paaiškinimų ir gairių šiuo klausimu galima rasti 2016 m. birželio mėn. *BPM pareiškime dėl bendrojo vidaus valdymo ir polinkio rizikuoti* ir 2013 m. lapkričio mėn. Finansinio stabilumo tarybos dokumente *Veiksmingos norimos prisiimti rizikos nustatymo tvarkos principai*.

tai leidžia jai veiksmingai laikytis sutartų, norimos prisiimti rizikos pareiškime nustatytų rizikos limitų. Kad rizika būtų valdoma patikimai ir veiksmingai, įstaiga į ICAAP rezultatus turėtų atsižvelgti kurdamą veiksmingą rizikos stebėsenos ir ataskaitų sistemą ir pakankamai detalių limitų sistemą (įskaitant veiksmingas perdavimo aukštesniam lygmeniui procedūras), pagal kurią nustatomi konkretūs limitai, pavyzdžiui, skirtingų rūšių ir porūšių rizikai, subjektams ir veiklos sritims, nes tai padeda įgyvendinti grupės norimos prisiimti rizikos pareiškimą.

ICAAP suderinamumas su gaivinimo planais

35. Gaivinimo plane numatomos priemonės, kurių įstaiga turi imtis, kad atkurtų savo finansinę būklę jai labai pablogėjus. Kadangi nepakankamas padengimo kapitalu lygis yra viena iš grėsmių verslo tęstinumui / perspektyvumui, ICAAP ir gaivinimo planas turėtų sudaryti to paties rizikos valdymo kontinuumo dalis. ICAAP paskirtis – padėti išlaikyti įstaigos veiklos tęstinumą (pagal jos strategiją ir pasirinktą verslo modelį), o gaivinimo planuose aprašomos priemonės (įskaitant ypatingas priemones), kurių įstaiga turi imtis, kad atkurtų savo finansinę būklę jai labai pablogėjus.
36. Todėl įstaigos turėtų užtikrinti savo ICAAP ir savo gaivinimo planų bei kitų priemonių (pvz., išankstinio įspėjimo signalų slenkstinių ribų, gaivinimo rodiklių, klausimų perdavimo spręsti aukštesniam lygmeniui procedūrų, galimų valdymo veiksmų¹⁶) nuoseklumą ir suderinamumą. Be to, galimi ICAAP valdymo veiksmai, kurių poveikis gali būti reikšmingas, turėtų būti nedelsiant įtraukti į gaivinimo planą (ir atvirkščiai), siekiant užtikrinti, kad į atitinkamus su tuo susijusius dokumentus įtraukta informacija ir numatyti procesai būtų suderinami ir nepasenę.

Nuoseklumas ir suderinamumas grupės mastu

37. ICAAP turėtų užtikrinti kapitalo pakankamumą atitinkamais konsolidacijos lygiais ir atitinkamuose grupės subjektuose, kaip nustatyta KRD IV 108 straipsnyje. Kad būtų galima veiksmingai įvertinti ir palaikyti kapitalo pakankamumą visuose subjektuose, strategijos, rizikos valdymo procesai, sprendimų priėmimo tvarka ir metodikos bei prielaidos, taikomi kiekybiškai įvertinant kapitalą, turi būti nuoseklūs per visą atitinkamą perimetrą.
38. Jeigu tam tikriems subjektams ar jų pogrupiams taikomos skirtingos nacionalinės nuostatos ir gairės dėl ICAAP, joms įgyvendinti tais grupės ar pogrupio lygmenimis gali reikėti taikyti kažkiek skirtingas strategijas. Tačiau įstaigos turėtų užtikrinti, kad dėl to kiekvienu atitinkamu lygmeniu, ypač grupės lygmeniu, vykdomo ICAAP veiksmingumas ir nuoseklumas nesumažėtų. Įstaiga taip pat turėtų konservatyviai ir galvodama apie rizikos ribojimą įvertinti galimas

---

¹⁶ Tačiau jeigu skiriasi ICAAP ir gaivinimo planavimo principai, gali skirtis ir numatyti valdymo veiksmai.

kliūtis kapitalo pervedimams iš vienu grupei priklausančių subjektų į kitus ir atsižvelgti į jas savo ICAAP.

2.1 pavyzdys: ICAAP suderinamumas su gaivinimo planu

Kad užtikrintų gaivinimo strategijos ir ICAAP suderinamumą, įstaigos turėtų išlaikyti nuoseklumą per visą galimo poveikio kapitalui kontinuumą ir derinti savo ICAAP ir gaivinimo planuose numatytus valdymo veiksmus. Konkrečiau tai reiškia, kad, pavyzdžiui, per ICAAP turėtų būti nuosekliai atsižvelgiama į kapitalo rodiklius, kurie numatyti gaivinimo plane ir pagal kuriuos nustatoma, ar smarkiai nemažėja (ir ar nenumatoma, kad sumažės) kapitalo kiekis ir ar smarkiai neblogėja (ir ar nenumatoma, kad pablogės) kapitalo kokybė. Įprastinėmis aplinkybėmis per ICAAP apskaičiuotas kapitalo lygis visada turėtų būti tam tikra apdairia suma didesnis už gaivinimo plane numatytų kapitalo rodiklių slenkstines ribas¹⁷.

Analogiškai, ICAAP ir gaivinimo plane numatyti valdymo veiksmai taip pat turėtų būti suderinami: kai įstaiga numato panašius veiksmus ir savo gaivinimo plane, ir ICAAP, apskaičiuojant bendrą pajėgumą atgaivinti įstaigą gaivinimo priemonių veiksmingumas gali būti pervertintas, jeigu kai kurios iš tų priemonių jau buvo panaudotos per ICAAP. Todėl, kad gaivinimo priemonės ir ICAAP valdymo veiksmai nepersidengtų ir nebūtų dubliuojami, per ICAAP ėmusis reikšmingų valdymo veiksmų turėtų būti nedelsiant persvarstomas gaivinimo plane numatytų gaivinimo galimybių tinkamumas ir veiksmingumas.¹⁸

Pavyzdžiui, įstaigos galimybės pritraukti kapitalo susiklosčius aplinkybėms, kai įstaigą tenka gaivinti, gali labai sumažėti, jeigu įstaiga jau pritraukė kapitalo pagal savo ICAAP kitomis aplinkybėmis, negu numatytos gaivinimo plane. Tai gali turėti poveikio galimo pritraukti papildomo kapitalo tipui ir dydžiui, taip pat jo suteikimo sąlygoms. Kitas pavyzdys – valdymo veiksmai, susiję su rizikos mažinimu. Pavyzdžiui, jeigu aplinkybėmis, kurios nėra aplinkybės, kurioms susiklosčius pradedamas įgyvendinti gaivinimo planas, pagal ICAAP parduodama turto, vėliau to turto jau nebebus galima parduoti, t. y. šia priemone nebebus galima pasinaudoti kaip viena iš gaivinimo atveju galimų priemonių.

Kita ICAAP ir gaivinimo planų sąsaja – atvirkštinis testavimas nepalankiausiomis sąlygomis. Šią priemonę įstaigos turėtų taikyti per ICAAP, kad įvertintų, kokioms nepalankioms sąlygoms susiklosčius jos patektų į padėtį, kai kiltų grėsmė jų gebėjimui laikytis pasirinkto verslo modelio (tad ir jų ICAAP tikslams). Rengiant gaivinimo planus „atvirkštinis testavimas nepalankiausiomis sąlygomis turėtų būti atskaitos taškas rengiant scenarijus, kurių poveikis būtų itin nepalankus, t. y. jiems susiklosčius įstaigos ar grupės verslo modelis taptų neperspektyvus, nebent būtų sėkmingai įgyvendintos gaivinimo priemonės“¹⁹. Be to, tiek ICAAP, tiek gaivinimo

¹⁷ Daugiau apie tai – EBI gairėse dėl minimalaus kokybinių ir kiekybinių gaivinimo plano rodiklių sąrašo (EBA/GL/2015/02).

¹⁸ Taip pat žr. 2018 m. liepos mėn. ECB ataskaitą dėl gaivinimo planų.

¹⁹ Žr. EBI gairių dėl įvairių scenarijų, kurie turi būti įtraukti į gaivinimo planus, (EBA/GL/2014/06) 11 dalį.

planams rengti naudojamuose scenarijuose turėtų būti numatyti būtent tai konkrečiai įstaigai ypatingai aktualūs įvykiai ir taikomasi į jos silpniausias vietas.

3 principas – įvairiais požiūriais užtikrinamas įstaigos kapitalo pakankamumą, ICAAP reikšmingai prisideda prie įstaigos tęstinumo

- (i) Užtikrinamas tinkamą padengimo kapitalu lygį, ICAAP atlieka labai svarbų vaidmenį palaikant įstaigos tęstinumą. Kad taip būtų prisidėta prie įstaigos tęstinumo, įstaigos ICAAP turėtų būti proporcingas, ribojantis riziką ir konservatyvus, taip pat integruojantis du vienas kitą papildančius vidaus požiūrius.
- (ii) Įstaiga turėtų įdiegti normatyvinį požiūrį, t. y. daugiametį vertinimą, kaip įstaiga geba vidutiniu laikotarpiu nenutrūkstamai vykdyti visus jai taikomus su kapitalu susijusius teisės aktų ir priežiūrinius reikalavimus ir atlaikyti kitus išorinius finansinius suvaržymus. Tai apima vertinimą pagal patikimą bazinį scenarijų ir tinkamus, konkrečiai įstaigai pritaikytus nepalankius scenarijus pagal daugiametį kapitalo planą ir bendrus įstaigos planavimo tikslus.
- (iii) Normatyvinį požiūrį reikėtų papildyti ekonominiu, kuris reiškia, kad įstaiga turėtų nustatyti ir kiekybiškai įvertinti visą reikšmingą riziką, galinčią sukelti ekonominių nuostolių ir lemti vidaus kapitalo sumažėjimą. Tokio ekonominio požiūrio laikymasis reiškia, kad įstaiga turėtų užtikrinti, jog jos rizika būtų pakankamai padengta vidaus kapitalu pagal įstaigos vidaus kapitalo pakankamumo sampratą.
- (iv) Abu požiūriai turėtų vienas kitą papildyti ir būti integruoti į visą reikšmingą komercinę veiklą bei sprendimus, kaip nurodyta skyriuje apie 2 principą.

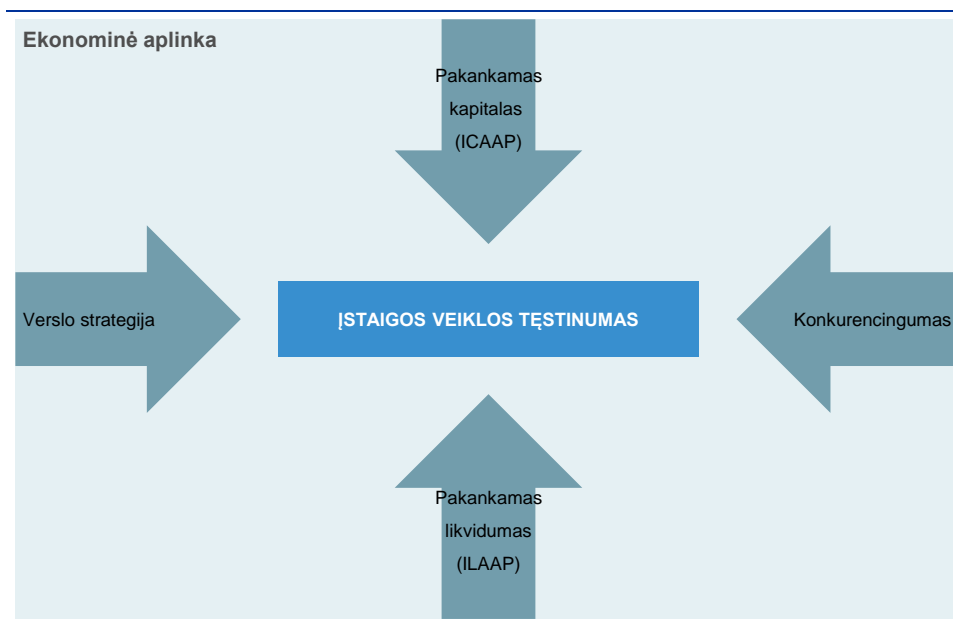
Tikslas: prisidėti prie įstaigos tęstinumo

- 39. ICAAP tikslas yra prisidėti prie įstaigos tęstinumo kapitalo požiūriu, t. y. užtikrinti, kad įstaiga turėtų pakankamai kapitalo, kad galėtų padengti savo riziką ir nuostolius ir laikytis tvarios strategijos, net jeigu ir nepalankios aplinkybės užsitęstų ilgesnį laiką. Įstaiga turėtų šį tęstinumo tikslą įtraukti į savo RAF (kaip nurodyta skyriuje apie 2 principą) ir pagal savo ICAAP sistemą iš naujo įvertinti savo norimos prisiimti rizikos ir priimtinos rizikos limitus, atsižvelgdama į savo bendrus kapitalo suvaržymus ir į savo rizikos profilį bei silpnąsias vietas.

40. Įstaiga, atsižvelgdama į šiuos kapitalo suvaržymus, be teisės aktuose nustatyto minimumo ir priežiūrinio minimumo²⁰ bei vidaus kapitalo poreikių, papildomai turėtų apskaičiuoti ir apibrėžti tokius valdymo rezervus²¹, kurie jai leistų tvariai laikytis savo strategijos. Siekdama vidutiniu laikotarpiu sudaryti pakankamus valdymo rezervus įstaiga turėtų atsižvelgti į, pavyzdžiui, rinkų, investuotojų ir sandorio šalių lūkesčius, didžiausios galimos paskirstyti sumos (angl. *maximum distributable amount*, MDA) galimus paskirstymo suvaržymus ir verslo modelio priklausomybę nuo gebėjimo išmokėti premijas, dividendus ir išmokas už papildomo 1 lygio kapitalo (AT 1) priemones. Valdymo rezervai turėtų būti sudaromi ne tik dėl minėtų išorinių suvaržymų, bet ir, pavyzdžiui, norint apsisaugoti nuo kapitalo rodiklių prognozių nepasitvirtinimo ir galimų kapitalo rodiklių svyravimų rizikos, patenkinti įstaigos norimos prisiimti rizikos normas ir užsitikrinti šiek tiek lankstumo verslo sprendimų priėmimo srityje.

1 paveikslas

ICAAP prisideda prie įstaigos tęstinumo

Skaičiai ir matmenys pateikti tik kaip pavyzdžiai.

Normatyvinis vidaus požiūris

41. Normatyvinis požiūris – tai įstaigos gebėjimo nenutrūkstamai vykdyti visus jai taikomus su kapitalu susijusius teisės aktų ir priežiūrinius reikalavimus ir atlaikyti kitus išorinius finansinius suvaržymus daugiametis vertinimas.

²⁰ Valdymo rezervo samprata nebūtinai reiškia, kad prie galiojančio teisinio minimumo papildomai nustatomi nauji būtino minimalaus kapitalo reikalavimai. Nors paprastai valdymo rezervas turėtų būti didesnis už nulį, teoriškai įstaiga gali gebėti įrodyti, kad, priklausomai nuo vertinamo scenarijaus, net ir nuliui lygus valdymo rezervas leistų jai tvariai laikytis savo verslo modelio.

²¹ Šiame vadove vartojama sąvoka „valdymo rezervas“ reiškia ne prienamą kapitalą (galimą gauti kapitalą), o kapitalą, kurį, įstaigos nuomone, ji turi turėti, kad galėtų tvariai laikytis savo verslo modelio.

42. Be reikalavimų dėl, pavyzdžiui, svorto koeficiento, didelių pozicijų ir – kai taikoma – minimalaus tinkamų įsipareigojimų lygio (MREL), įstaiga turėtų įvertinti, visų pirma, 1 ramsčio kapitalo reikalavimus, 2 ramsčio kapitalo reikalavimus (P2R), KR4 IV nuostatas dėl rezervų ir rekomenduojamą 2 ramsčio kapitalą (P2G), kaip parodyta 2 pav.
43. Pagal normatyvinį požiūrį turėtų būti įvertinama visa reikšminga rizika, kuri planuojamą laikotarpį gali daryti poveikį atitinkamiems teisės aktuose nustatytiems rodikliams, įskaitant nuosavų lėšų ir rizikos pozicijų sumas. Todėl, nors jo rezultatai išreiškiami teisės aktuose nustatytais parametrais, normatyvinis požiūris neapsiriboja vien tik 1 ramsčio rizika, kuri pripažįstama pagal reguliuojamojo kapitalo reikalavimus. Įstaiga, vertindama savo kapitalo pakankumą normatyviniu požiūriu, turėtų atsižvelgti į visą atitinkamą riziką, kurią ji kiekybiškai įvertino taikydama ekonominį požiūrį, ir įvertinti, ar – ir kiek – ši rizika gali pasitvirtinti per planuojamą laikotarpį, priklausomai nuo taikomo scenarijaus.
44. Įstaiga turėtų turėti gerą kapitalo planą, suderintą su jos strategijomis, norimos priimti rizikos normomis ir kapitalo ištekliais, ir nuolat jį atnaujinti. Kapitalo plane turėtų būti pateiktos bent trejų metų²² prognozės pagal bazinį ir nepalankųjį scenarijus. Įstaiga turėtų įvertinti ir būsimų teisinių, reguliavimo ir apskaitos reikalavimų pokyčių poveikį²³ ir priimti pagrįstą ir motyvuotą sprendimą, kaip į juos atsižvelgti kapitalo plane. Dėl būsimų P2R ir P2G lygio – įstaigos turėtų atsižvelgti į visą informaciją apie būsimus šių pozicijų pokyčius²⁴.

²² Išsamaus kapitalo plano laikotarpį pasirenka pati įstaiga, tačiau jis turėtų būti ne trumpesnis negu treji metai. Be to, savo strateginiuose planuose įstaigos turėtų proporcingai atsižvelgti ir į ilgesnio laikotarpio pokyčius, jeigu jie gali turėti reikšmingą poveikį.

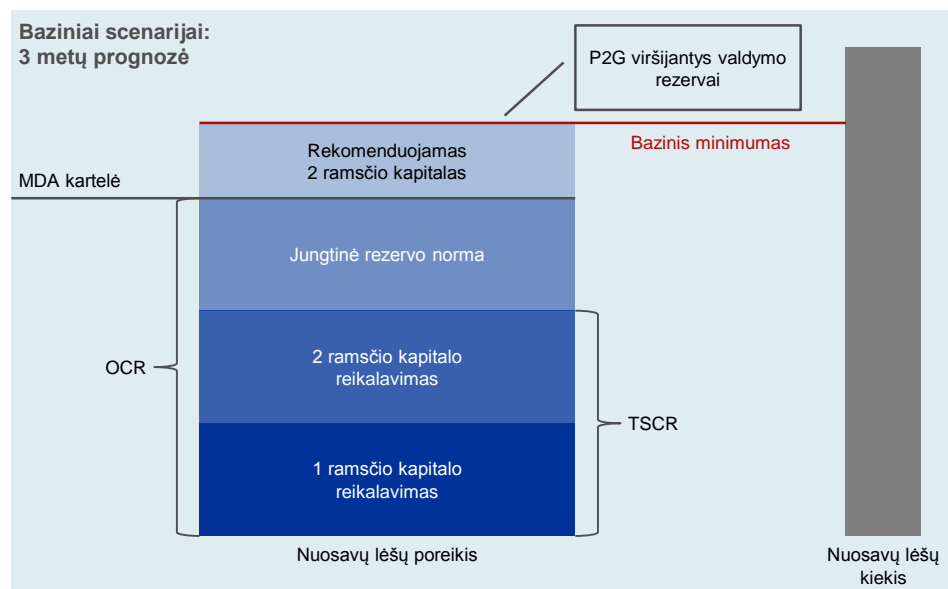
²³ Įstaiga konkrečius pokyčius gali traktuoti skirtingai, priklausomai nuo jų tikimybės ir galimo poveikio masto. Pavyzdžiui, kai kurie pokyčiai gali atrodyti mažai tikėtini, tačiau, jeigu įvyktų, turėtų tokį didelį poveikį įstaigai, kad ji turėtų parengti priemonių planą nenumatytiems atvejams. Kiti, labiau tikėtini, reguliavimo pokyčiai turėtų būti numatyti pačiame kapitalo plane. Tokių pokyčių pavyzdžiai – tai naujieji reglamentai: 9-asis tarptautinis finansinės atskaitomybės standartas (9-asis TFAS), Bankų gaivinimo ir pertvarkymo direktyva (BGP4) ir standartizuotas sandorio šalies rizikos vertinimo metodas (angl. *standardised approach to counterparty credit risk*, SA-CCR).

²⁴ P2R ir P2G dydžius nustato ECB. Planuodamos kapitalą, įstaigos turėtų šiuos kapitalo poreikius traktuoti kaip išorės subjekto nustatytus dydžius. Kol nėra pateikta konkrečios priešingos informacijos, kapitalo planuose turėtų būti taikomi ne mažesni negu šiuo metu nustatyti P2R ir P2G dydžiai.

2 paveikslas

Valdymo rezervai ir kiti kapitalo suvaržymai pagal normatyvinį požiūrį

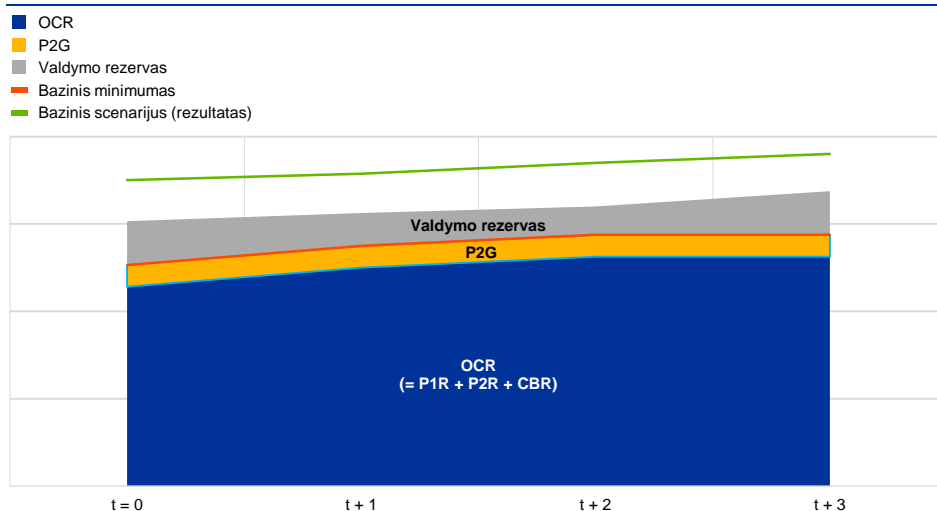

Skaičiai ir matmenys pateikti tik kaip pavyzdžiai.

45. Darydama prielaidą, kad sunkumų nepatirs, ir kapitalo plane darydama prognozes pagal bazinį scenarijų, įstaiga turėtų apskaičiuoti ne tik visą kapitalo poreikį pagal SREP (angl. *total SREP capital requirement*, TSCR), bet ir jungtinio rezervo normą (angl. *combined buffer requirement*, CBR), t. y. bendrą kapitalo reikalavimą (angl. *overall capital requirement*, OCR), ir rekomenduojamą 2 ramsčio kapitalą (*Pillar 2 Guidance*, P2G). Atsižvelgdama į šiuos dydžius, įstaiga turėtų nustatyti tinkamą valdymo rezervą ir įgyvendinti tokius kapitalo planus, kad vidutiniu laikotarpiu, esant tikėtinioms pagal bazinį scenarijų numatytoms sąlygoms, ji vykdytų OCR plus P2G normatyvą (žr. 3 pav.).

3 paveikslas

Kapitalo rodiklių prognozė pagal bazinį scenarijų normatyviniu požūriū

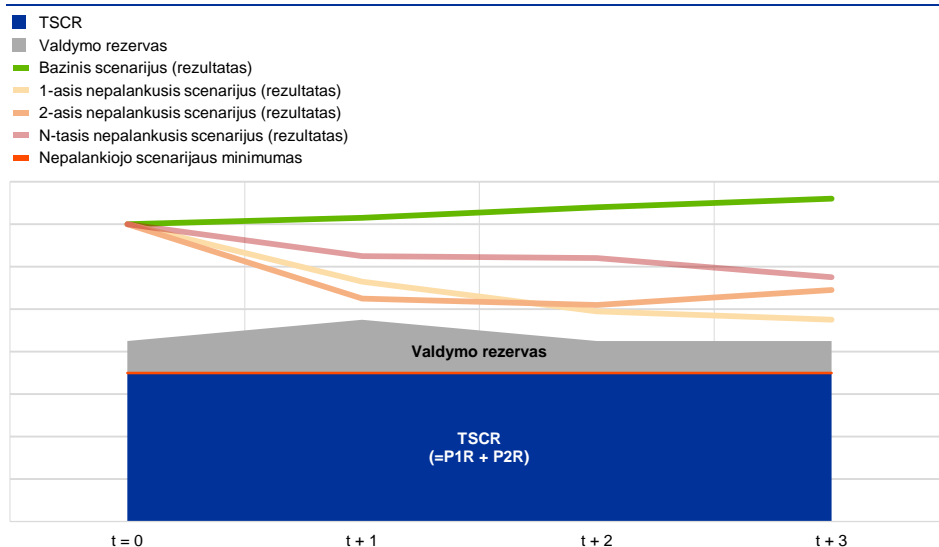
Skaičiai ir matmenys pateikti tik kaip pavyzdžiai.

46. Įstaiga turėtų siekti savo TSCR normą vykdyti visada, net ir užsitęsus nepalankių sąlygų laikotarpiui, kai CET 1 lygis gali labai sumažėti. Jeigu scenarijus pakankamai nepalankus²⁵, gali būti laikoma priimtina tai, kad įstaiga neįvykdo savo P2G ir jungtinio rezervo normatyvų. Tačiau įstaiga turėtų papildomai prie TSCR nustatyti valdymo rezervą, kuris būtų pakankamo dydžio pagal minėtas prielaidas, ir įtraukti jį į kapitalo planą. Tai leistų jai turėti daugiau kapitalo negu TSCR ir, netgi esant nepalankioms aplinkybėms, vidutiniu laikotarpiu tenkinti, pavyzdžiui, rinkos lūkesčius (žr. 4 pav.).
47. Jeigu įstaiga savo kapitalo plane numato kokius nors valdymo veiksmus, ji turėtų pagal atitinkamus scenarijus įvertinti tokių veiksmų tikimybę ir tikėtiną poveikį ir skaidriai nurodyti kiekvieno tokio veiksmo kiekybinį poveikį prognozuojamiems skaičiams. Kai tinka, taikomos prielaidos turėtų būti suderintos su gaivinimo planu.

²⁵ Išsamiau apie nepalankių scenarijų nepalankumo lygius – skyriuje apie 7 principą.

4 paveikslas

Nepalankios kapitalo rodiklių prognozės normatyviniu požiūriu²⁶

Skaičiai ir matmenys pateikti tik kaip pavyzdžiai.

Ekonominis vidaus požiūris

48. Įstaiga turėtų savo kapitalo pakankumą valdyti ir ekonominiu požiūriu, užtikrindama, kad rizika būtų pakankamai padengta vidaus kapitalu atsižvelgiant į skyriuje apie 5 principą išdėstytus lūkesčius. Ekonominis kapitalo pakankumas reiškia, jog įstaiga turi pakankamai vidaus kapitalo, kad visada galėtų padengti riziką ir įgyvendinti savo strategiją.
49. Pagal šį požiūrį įstaiga turėtų apskaičiuoti, kiek kapitalo ji turi turėti, kad jo pakaktų visam diapazonui rizikų, galinčių daryti reikšmingą poveikį jos kapitalo būklei, padengti ekonominiu požiūriu. Kad ekonominė padėtis būtų įvertinta teisingai, šis požiūris paremtas ne apskaitos ar teisės aktų nuostatomis, o visų ekonominės svarbos aspektų, įskaitant turta, įsipareigojimus ir riziką, ekonominės vertės sampratą^{27 28}. Tad nors ICAAP ir grindžiamas prielaida, kad įstaiga tęs veiklą, ir toks yra jo tikslas, įstaiga turėtų savo ekonominį kapitalo pakankumą valdyti remdamasi ekonominės vertės sampratą. Įstaiga turėtų tinkamai valdyti ekonominę riziką ir vidaus kapitalą ir vertinti juos pagal savo

²⁶ Paveiksluose pagal visus scenarijus rodomas vienodas valdymo rezervas, nors iš tikrųjų faktinis valdymo rezervas priklauso nuo vertinamo scenarijaus.

²⁷ Daugiau apie šią sąvoką žr. glosarijų šio vadovo pabaigoje. Vidaus kapitalo sąvoka išsamiau paaiškinta skyriuje apie 5 principą, kalbant apie riziką – įstaigos turėtų įvertinti viską, kas galėtų turėti poveikio jos ekonominei vertei, t. y. jos vidaus kapitalui. Daugiau apie ECB lūkesčius dėl rizikos nustatymo, rizikos kiekybinio įvertinimo ir testavimo nepalankiausiomis sąlygomis ekonominiu požiūriu – skyriuose apie 4, 6 ir 7 principus.

²⁸ Ekonominio kapitalo pakankumo sampratą, įskaitant, pavyzdžiui, grynosios dabartinės vertės sampratą, apibrėžia pati įstaiga pagal savus kriterijus. Sampratą, kuria grindžiamas šis požiūris, turėtų atitikti „ekonominės vertės“ sampratą, apibrėžtą EBI gairėse dėl palūkanų normos rizikos, kuri kyla iš ne prekybos knygos veiklos, valdymo (EBA/GL/2018/02) (dar vadinamos bankinės knygos palūkanų normos rizika (BKPNR)), tačiau šiame vadove nenurodoma taikyti kokią nors konkrečią metodiką rizikai arba vidaus kapitalui kiekybiškai įvertinti.

testavimo nepalankiausiomis sąlygomis ir kapitalo pakankamumo stebėsenos bei valdymo tvarką.

50. Kiek vidaus kapitalo reikia tikėtiniems nuostoliams (jeigu nustatant vidaus kapitalo dydį į juos nebuvo atsižvelgta) ir galimiems nenumatytiems nuostoliams dengti, įstaiga turėtų nustatyti, kiekybiškai įvertinti ir rezervuoti pagal savo pačios procesus bei metodikas ir laikydamosi proporcingumo principo. Įstaiga turėtų atlikti rizikos kiekybinį įvertinimą pagal tam tikru atskaitos momentu esančią padėtį. Šis įvertinimas turėtų būti papildytas reikšmingų būsimų, į dabartinės padėties vertinimą neįtrauktų pokyčių, pavyzdžiui, galimų valdymo veiksmų²⁹, rizikos profilio ar išorinės aplinkos pokyčių, vidutinės trukmės poveikio vertinimu.
51. Įstaiga turėtų panaudoti ekonominio kapitalo pakankamumo vertinimo rezultatus ir parametrus vykdydama strateginį ir veiklos valdymą ir atlikdama norimos prisiimti rizikos bei verslo strategijų peržiūras. Be riziką ribojančios vidaus kapitalo sąvokos apibrėžties³⁰ ir rizikos kiekybinio įvertinimo, įstaiga turėtų apsibrėžti ir ekonominio kapitalo pakankamumo sampratą, leidžiančią jai išlikti ekonomiškai gyvybingai ir vykdyti savo strategiją. Į šią sampratą įeina ir valdymo procesai, skirti laiku nustatyti būtinybę imtis veiksmų, skirtų padengti galinčius susidaryti vidaus kapitalo trūkumus, ar kitų veiksmingų priemonių (pvz., padidinti kapitalą, sumažinti riziką).
52. Įstaiga turi vykdyti aktyvią savo ekonominio kapitalo pakankamumo stebėseną ir valdymą. Dėl šios priežasties įstaiga turėtų numatyti ir parengti procedūras ir valdymo veiksmus, kurių būtų imamasi susiklosčius aplinkybėms, dėl kurių padengimo kapitalu lygis sumažėtų iki nepakankamo.

---

²⁹ Valdymo veiksmai gali būti, pavyzdžiui, kapitalo priemonės, verslo linijų įsigijimas ar pardavimas, rizikos profilio pakeitimas. Taip pat žr. skyrių „Ekonominio ir normatyvinio požiūrių tarpusavio sąveika“.

³⁰ Lūkesčiai dėl vidaus kapitalo išdėstyti skyriuje apie 5 principą.

5 paveikslas

Valdymo veiksmai ekonominiu požiūriu

Svarbu pabrėžti, kad šiame grafike pavaizduota prognozė nėra tam tikro konkretaus momento ekonominės padėties prognozė. Čia parodytas ekonominio kapitalo lygio mažėjimas tam tikrą laiką, verslo ciklo raidai pasukus nenumatyta linkme. Įstaiga turėtų turėti tokio mažėjimo stabdymo strategiją ir aktyviai valdyti kapitalo pakankamumą. Be to, rizikos ir prieinamo vidaus kapitalo kiekybinio įvertinimo rezultatai turėtų būti naudojami sudarant prognozes normatyviniu požiūriu.

53. Pastebėjusi, kad sparčiai blogėja jos ekonominio kapitalo būklė, įstaiga turėtų apsvarstyti, kokių priemonių galėtų imtis, kad padengimo kapitalu lygis išliktų pakankamas ir blogėjimas būtų sustabdytas, taip pat peržiūrėti savo strategiją ir norimą prisiimti riziką, kaip parodyta 5 pav. Todėl, kai įstaigos vidaus kapitalo pakankamumas nebesiekia minimalaus lygio, ji turėtų gebėti imtis būtinų priemonių ir paaiškinti, kaip vidutiniu laikotarpiu bus užtikrintas kapitalo pakankamumas.

Ekonominio ir normatyvinio požiūrių tarpusavio sąveika

54. Remiantis ekonominiu požiūriu, ekonominė rizika ir nuostoliai neigiamai paveikia vidaus kapitalą iškart ir visa jėga. Todėl ekonominis požiūris padeda susidaryti labai išsamų įvairių rizikų vaizdą³¹. Kai kuri rizika arba su ja susijusi kita rizika gali iš dalies arba visu stiprumu pasireikšti vėliau pagal normatyvinį požiūrį – per apskaitos nuostolius, nuosavų lėšų sumažėjimą ar prudencinius atidėjinius.
55. Todėl įstaiga turėtų normatyviniu požiūriu įvertinti, kokį poveikį rizika, nustatyta ir kiekybiškai įvertinta ekonominiu požiūriu, gali ateityje turėti jos nuosavoms lėšoms ir bendrai rizikos pozicijos sumai (toliau – TREA, angl. *total risk exposure amount*). Tad normatyviniu požiūriu rengiant būsimos kapitalo būklės prognozes turėtų būti tinkamai atsižvelgiama į vertinimo ekonominiu požiūriu rezultatus.

³¹ Pavyzdžiui, neigiamas BKPNR poveikis ekonominei vertei (t. y. įstaigos tikėtinų grynujų pinigų srautų dabartinės vertės pasikeitimas) parodo galimą ilgalaikį poveikį įstaigos bendroms pozicijoms. Normatyviniu požiūriu rizika gali pasireikšti, pavyzdžiui, pajamų sumažėjimu arba sandoriu dėl atitinkamo portfelio.

56. Tai reiškia, kad reikėtų įvertinti riziką ir poveikį, kurie, vertinant vien tik apskaitos / reguliuojamojo kapitalo reikalavimų požiūriu, nebūtinai yra akivaizdūs, bet gali pasireikšti ateityje ir neigiamai paveikti reguliuojamąsias nuosavas lėšas arba TREA.
57. Ir atvirkščiai – į vertinimo normatyviniu požiūriu rezultatus įstaiga turėtų atsižvelgti³² atlikdama kiekybinius rizikos vertinimus ekonominiu požiūriu ir pastaruosius pakoreguoti arba papildyti, jeigu jie neatskleidžia visos rizikos, kylančios pagal nepalankų (-iuosius) scenarijų (-us). Taigi normatyvinis ir ekonominis požiūriai turėtų vienas kitą papildyti informacija.
58. Kadangi kapitalo apibrėžtys ir lygiai, rizikos rūšys ir dydžiai bei minimalaus kapitalo koeficientai pagal abu požiūrius paprastai skiriasi ir kadangi (laikui bėgant ir priklausomai nuo įstaigos) vienas nėra visada didesnis už kitą, rizikos valdymas bus veiksmingas tik tuo atveju, jeigu bus įgyvendinami abu požiūriai³³.

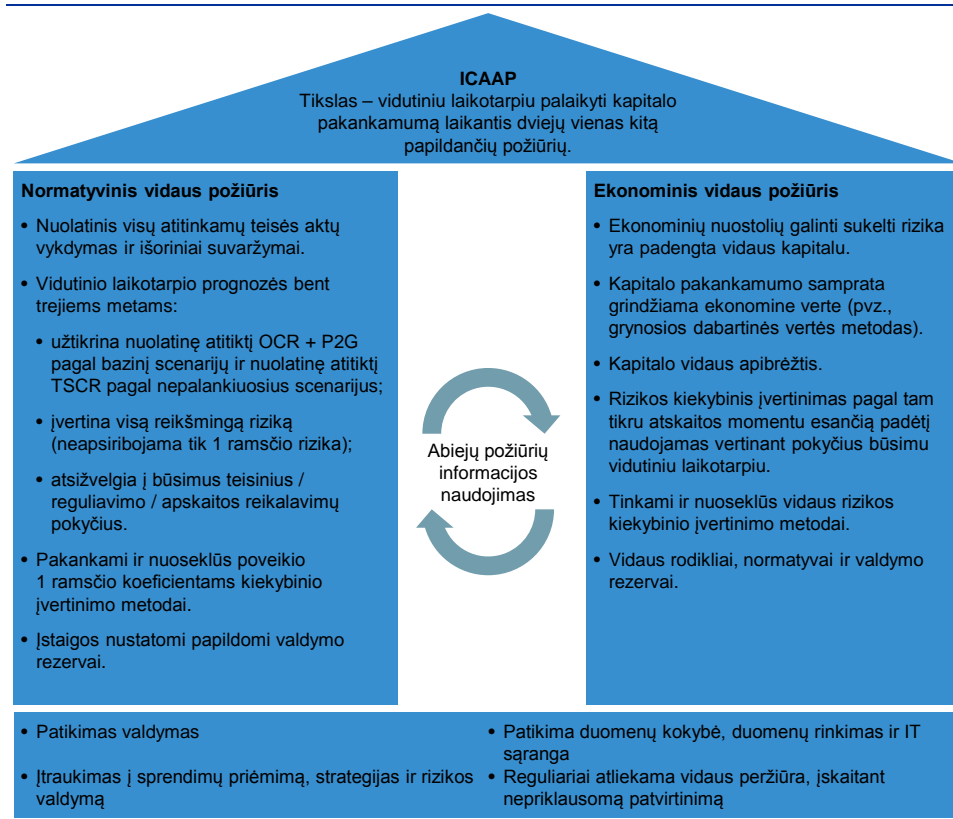
---

³² Tai ypač aktualu, kai riziką ne taip paprasta įvertinti kiekybiškai. Rizikos kiekybinio įvertinimo ekonominiu požiūriu korekcijos turėtų būti visapusiškai pateisintos ir dokumentuotos.

³³ Bendra tokio teiginio argumentacija yra tokia pati, kokia dėl BKPNR išdėstyta EBI gairėse dėl palūkanų normos rizikos, kuri kyla iš ne prekybos knygos veiklos, valdymo (EBA/GL/2018/02): „Įstaigos turėtų apskaičiuoti savo pozicijas BKPNR atžvilgiu, vertindamos ir ekonominės vertės, ir pajamų galimus pokyčius. Jos turėtų naudoti vienas kitą papildančias abiejų metodų ypatybes, kad įvertintų sudėtingą BKPNR pobūdį trumpuoju ir ilguoju laikotarpiais.“

6 paveikslas

ICAAP požiūrių ir pagrindinių savybių apžvalga

3.1 pavyzdys: Valdymo rezervas

Kuo silpnesnė įstaigos kapitalo bazė, tuo jai sudėtingiau ir brangiau laikytis pasirinkto verslo modelio. Pavyzdžiui, jeigu investuotojai, sandorio šalys ir klientai, matydami sumažėjusį kapitalo lygį, mano, kad dėl to padidėjo įstaigos įsipareigojimų neįvykdymo rizika, jie reikalaus didesnių rizikos priedų. Tai turės neigiamą poveikį įstaigos pelningumui ir galėtų kelti grėsmę jos tęstinumui, net ir nepaisant to, kad jos kapitalo lygis tebebus didesnis už minimalius teisės aktuose nustatytus ir priežiūrinius lygius.

Kitas pavyzdys – dividendai ir išmokos už AT1 priemones. Jeigu įstaigos strategija pagrįsta kapitalo priemonių emisijomis kapitalo rinkose, sumažėjus įstaigos kapitalo lygiui gali sumažėti investuotojų pasitikėjimas. Tai gali sukelti kliūčių įstaigai vykdyti veiklą kapitalo rinkose, tad ir įgyvendinti savo verslo strategiją.

Įvertinusi šiuos aspektus, įstaiga turėtų nustatyti, kokio dydžio kapitalą ji turėtų turėti, kad galėtų tęsti veiklą. Planuodama kapitalą įstaiga turėtų užtikrinti, kad sugebės išlaikyti savo valdymo rezervus ir pagal bazinį, ir pagal nepalankų scenarijų. Skirtingų įstaigų valdymo rezervai gali labai skirtis, nes jie priklauso ir nuo išorės pokyčių, į kuriuos atsižvelgiama skirtinguose scenarijuose. Pavyzdžiui, skirtumai gali

susidaryti, jeigu pagal nepalankųjį scenarijų numatomos visą rinką apimančios arba išskirtinės nepalankios sąlygos, nes šis aspektas gali pakeisti investuotojų, klientų, sandorio šalių ir t. t. lūkesčius dėl įstaigos kapitalizacijos. Be to, valdymo rezervai gali kisti ilgai, net ir pagal tą patį scenarijų, nes skirtingu metu vyrauja skirtingos išorės ir vidaus sąlygos.

3.2 pavyzdys:

Ekonominis požiūris papildo normatyvinį

Nors apskaičiuojant 1 ramsčio kapitalo poreikį į bankinės knygos palūkanų normos riziką neatsižvelgiama, įstaiga vis tiek turėtų kiekybiškai įvertinti jos poveikį pelnui ir nuostoliui normatyviniu požiūriu. Ekonominiu požiūriu palūkanų normų ekonominių pokyčių poveikis bankinėje knygoje matomas iškart ir visu stiprumu, o normatyviniu požiūriu visas jų įtakos pelnui ir nuostoliui poveikis 1 ramsčio kapitalo koeficientams gali pasireikšti tik po kelerių metų. Todėl įstaiga, rengdama prognozes normatyviniu požiūriu, ypač prognozes pagal nepalankųjį scenarijų, turėtų įvertinti, kokių nuostolių gali kilti dėl visos rizikos, apskaičiuotos pagal ekonominį požiūrį, įskaitant riziką, į kurią apskaičiuojant 1 ramsčio kapitalo poreikį neatsižvelgiama.

Pavyzdžiui, įstaiga ekonominiu požiūriu apskaičiuoja, kad jeigu palūkanų normos kitais metais padidėtų 200 bazinių punktų, jos ekonominė vertė sumažėtų 100 mln. eurų. Pagal normatyviniu požiūriu paremtą scenarijų ji turėtų įvertinti, kokį poveikį per kapitalo plano aprėpiamą laikotarpį tai padarys jos pelnui ir nuostoliui ir, galiausiai, jos nuosavoms lėšoms ir 1 ramsčio kapitalo koeficientui, pavyzdžiui, pirmaisiais metais pelnas ir nuostolis sumažės 15 mln. eurų, antraisiais – 13 mln. eurų, trečiaisiais – 10 mln. eurų.

Kitas pavyzdys – paslėptieji nuostoliai. Ekonominiu požiūriu turtas iš esmės pripažįstamas jo ekonomine verte / grynąja dabartine verte, o normatyviniu požiūriu – apskaitos ir prudencine vertėmis. Paslėptieji nuostoliai paaiškėja palyginus apskaitos vertę ir ekonominę vertę. Nustačiusi visą paslėptųjų nuostolių dydį, įstaiga turi nuspręsti, kokia jų dalis gali būti rodoma balanse / pelno ir nuostolio ataskaitoje, ir turėtų į tai atsižvelgti atlikdama vertinimą normatyviniu požiūriu.

Pavyzdžiui, jeigu įstaiga turi vyriausybės obligacijų portfelį, dėl kurio iš viso patirs 100 mln. eurų paslėptųjų nuostolių, ji turėtų nustatyti, kokia šių nuostolių dalis paveiks jos prognozuojamas reguliuojamąsias nuosavas lėšas pagal atitinkamus vidutinio laikotarpio scenarijus. Įstaiga gali padaryti išvadą, kad dėl obligacijų nominaliosios vertės sumažinimo pritaikius vertės sumažinimo koeficientą (angl. *haircut*) apskaitos nuostolis pirmaisiais metais bus 10 mln. eurų, o antraisiais metais – 20 mln. eurų. Į šiuos nuostolius reikėtų atsižvelgti rengiant prognozes normatyviniu požiūriu.

Kitas pavyzdys – kredito migracijos rizika. Pagal ekonominį požiūrį įstaiga įvertina, kiek per kitus metus sumažėtų jos ekonominė vertė, jeigu pablogėtų jos kredito pozicijų kreditingumas, t. y. jos būtų perkeltos (migruotų) į didesnės įsipareigojimų neįvykdymo tikimybės kategoriją. Ir nors į tokį pablogėjimą nėra atsižvelgiama atliekant poveikio pelnui ir nuostoliui (palyginti su kredito įsipareigojimų neįvykdymo

rizika) vertinimą normatyviniu požiūriu, tų kredito pozicijų, kurios nėra apskaitomos tikrąja verte, (pvz., priklausančių paskolų ir gautinų sumų kategorijai) atveju, jis vis tiek gali turėti poveikio: pagal ekonominį požiūrį didesnė įsipareigojimų neįvykdymo tikimybė lems didesnę pagal riziką įvertintą turtą, tad mažesnius 1 ramsčio kapitalo koeficientus, kurie taikomi kapitalo planavimo prognozėse. Paprastai, norint įvertinimą ekonominiu požiūriu konvertuoti į įvertinimą normatyviniu požiūriu, neužtenka ekonominiu požiūriu apskaičiuoto rezultato tiesiog perkelti santykiu „vienas į vieną“. Taikydama savo pačios metodus 1 ramsčio kredito rizikai apskaičiuoti ir Kapitalo reikalavimų reglamento (toliau – KRR) nuostatas dėl to, kaip pagal riziką įvertintas turtas priklauso nuo įsipareigojimų neįvykdymo tikimybės (PD, angl. *probability of default*), nuostolio dėl įsipareigojimų neįvykdymo (LGD, angl. *loss given default*) ir pozicijos vertės, esant įsipareigojimų neįvykdymui, (EAD, angl. *exposure at default*), įstaiga turėtų apskaičiuoti, kokia suma pagal atitinkamą scenarijų padidėja TREA.

Apibendrinant pažymėtina, kad ekonominiu požiūriu nustatyta ir kiekybiškai įvertinta rizika turi įtakos normatyviniu požiūriu parengtoms prognozėms keliais aspektais: neigiamas poveikis pelnui ir nuostoliui, tiesioginis nuosavų lėšų sumažėjimas, didesni atidėjiniai ir didesnė TREA. Visais atvejais įstaigos turėtų riziką į poveikį prognozuojamiems 1 ramsčio kapitalo koeficientams konvertuoti diferencijuotai. Ekonominiu požiūriu apskaičiuota rizika paprastai negali būti perkeliama visa („vienas į vieną“) į 1 ramsčio kapitalo prognozes. Kokia tos rizikos dalis perkeliama į tas prognozes, priklauso, pavyzdžiui, nuo pasirinkto scenarijaus ir nuo taikomų apskaitos taisyklių ir teisės aktų nuostatų.

3.3 pavyzdys: Normatyvinis požiūris papildo ekonominį

Vidutinio laikotarpio vertinimai normatyviniu vidaus požiūriu ir atitinkami taikyti scenarijai turėtų būtų naudojami rengiant prognozes ekonominiu vidaus požiūriu, jeigu tik į tokius pokyčius neatsižvelgta atliekant rizikos kiekybinį įvertinimą pagal tam tikru atskaitos momentu esančią padėtį. Taip pat reikėtų įvertinti normatyviniu požiūriu prognozuojamą numatomų valdymo veiksmų, pavyzdžiui, kapitalo priemonių, dividendų išmokėjimo, verslo linijų įsigijimo ar pardavimo, poveikį įstaigos tikrajai ekonominei vertei. Tai turėtų būti atliekama ekonominiu vidaus požiūriu vertinant ateities perspektyvas, siekiant užtikrinti, kad dėl tokių veiksmų nekiltų grėsmė ekonominio kapitalo pakankamumui. Ir priešingai – į tikėtinus palūkanų normos kreivės pokyčius ir tuos valdymo veiksmus, kurių jau nuspręsta imtis ir kurių bus imamasi per rizikos prognozės laikotarpį (paprastai ne trumpesnį negu vieni metai), paprastai atsižvelgiama atliekant trumpojo laikotarpio konkretaus momento vertinimą ekonominiu požiūriu.

Rengiant prognozes normatyviniu požiūriu pagal nepalankų scenarijų turėtų būti modeliuojamos įstaigai būdingos silpnosios vietos. Jeigu tokios prognozės rodo reikšmingą konkrečios rizikos, pavyzdžiui, migravimo rizikos, poveikį, įstaiga turėtų užtikrinti, kad tokia rizika būtų tinkamai kiekybiškai įvertinta atliekant tam tikru laiko

momentu pagrįstus skaičiavimus arba papildomus vertinimus (pvz., testavimą nepalankiausiomis sąlygomis) ekonominiu požiūriu.

Pavyzdžiui, didelį nuosavo kapitalo portfelį turinti įstaiga normatyviniu požiūriu vertina savo rizikos poziciją darydama prielaidą, kad akcijų rinka smarkiai smuks. Normatyviniu požiūriu prognozuojamas didelis poveikis kapitalo pakankamumui aktualus ir vertinimui ekonominiu požiūriu: įstaiga turėtų išanalizuoti, kokį poveikį toks sunkus, bet įmanomas įvykis galėtų turėti ekonominio kapitalo pakankamumui ir ar atliekant analizę ekonominiu požiūriu tinkamai įvertintas toks scenarijus ir įstaiga galės veiksmingai suvaldyti tokią riziką.

Praktiškai, jeigu įstaiga rinkos riziką ekonominiu požiūriu kiekybiškai įvertina taikydama rizikos vertės (VaR, angl. *value-at-risk*) metodą ir jeigu duomenys, pagal kuriuos ta rizika kiekybiškai vertinama, rodo tik nedidelius pokyčius akcijų rinkoje, rinkos rizika neįvertinama pakankamai. Tokiu atveju įstaiga gali arba pakoreguoti rizikos kiekybiniam įvertinimui taikytas prielaidas, arba papildomai atidėti vidaus kapitalo neįvertintai rinkos rizikai padengti, arba imtis kitų priemonių, kad užtikrintų, jog turėtų pakankamai kapitalo rizikai padengti. Laikantis konservatyvumo principo, kuriuo šis vadovas grindžiamas, tai nebūtinai reiškia, kad įstaiga turėtų pakeisti savo VaR skaičiavimą, kuris gali būti taikomas ir, pavyzdžiui, kainodaros tikslais. Įstaiga turi pati nuspręsti, kaip užtikrinti, kad rizika būtų veiksmingai valdoma ir konservatyviai padengta vidaus kapitalu.

4 principas – vykdant ICAAP nustatomos visos reikšmingos rizikos ir į jas atsižvelgiama

- (i) Įstaigos pareiga – įdiegti reguliaraus visų reikšmingų rizikų, su kuriomis ji susiduria arba gali susidurti ekonominiu ir normatyviniu požiūriais, nustatymo procesą. Dėl visų reikšmingomis įvardytų rizikų turi būti imamasi priemonių visose ICAAP grandyse, atsižvelgiant į vidaus rizikos klasifikavimo sistemą.
- (ii) Įstaiga turėtų, vadovaudamasi savo taikoma reikšmingumo apibrėžtimi, reikšmingas rizikas nustatyti bent kartą per metus, ir daryti tai visapusiškai ir aprėpdama visus atitinkamus juridinius subjektus, verslo linijas ir pozicijas. Rizikos nustatymo proceso pabaigoje turėtų būti sudaromas išsamus vidaus rizikos sąrašas.
- (iii) Finansinio ir nefinansinio dalyvavimo, patronuojamųjų įmonių ir kitų susijusių subjektų atveju įstaiga turėtų nustatyti pagrindines reikšmingas rizikas, su kuriomis ji susiduria arba gali susidurti, ir į jas atsižvelgti savo ICAAP.
- (iv) Įstaiga turėtų arba atidėti kapitalo visoms reikšmingomis įvardytoms rizikoms padengti, arba dokumentuoti kapitalo neatidėjimą pateisinančią priežastį.

Rizikos nustatymo procesas

59. Įstaiga turėtų reguliariai nustatyti visas reikšmingas rizikas ir jas įtraukti į išsamų vidaus rizikos sąrašą. Vadovaudamasi savo taikoma reikšmingumo apibrėžtimi įstaiga turėtų užtikrinti, kad rizikos sąrašas būtų nuolat atnaujinamas. Šis aprašas turėtų būti atnaujinamas ne tik reguliariai (bent kartą per metus), bet ir bet kada, kai tik atsiranda jame dar nenurodytų naujų reikšmingų rizikų, pavyzdžiui, įdiegus naują produktą arba išplėtus kurią nors veiklos sritį.
60. Rizikos nustatymo procesas turėtų būti visapusiškas ir pagrįstas tiek normatyviniu, tiek ekonominiu požiūriais. Vykdydama perspektyvinį kapitalo pakankamumo vertinimą, įstaiga turėtų atsižvelgti ne tik į tuo metu esančias rizikas, bet ir į rizikos koncentraciją (rizikos rūšių viduje ir tarp skirtingų rizikos rūšių)³⁴ ir rizikas, galinčias kilti įstaigai įgyvendinant savo strategiją arba dėl aplinkos, kurioje ji veikia, pokyčių.
61. Rizikos nustatymo procesas turėtų būti visuminis, t. y. pirmiausia nustatoma visa rizika, neatsižvelgiant į konkrečius metodus, skirtus pagrindinei rizikai sumažinti. Tuomet įstaiga turėtų įvertinti tokių mažinimo būdų veiksmingumą.³⁵
62. Nustatydamą riziką įstaiga turėtų nustatyti savo turimas šešėlinės bankininkystės subjektų pozicijas, visas dėl jų galinčias kilti rizikas ir galimą jų poveikį, kaip numatyta Europos bankininkystės institucijos (EBI) gairėse dėl šešėlinės bankininkystės subjektų pozicijų ribų (EBA/GL/2015/20).
63. Kurių rūšių rizika turėtų būti laikoma reikšminga ir kurios reikšmingos rizikos turi būti dengiamos kapitalu, sprendžia valdymo organas. Turi būti pagrindžiama, kodėl kai kurių rūšių rizika, su kuria įstaiga susiduria, nėra laikoma reikšminga.

Rizikos sąrašas

64. Įstaigos turi turėti savo vidaus rizikos klasifikavimo sistemą, pagal kurią rengtų vidaus rizikos sąrašą. Įstaigos neturėtų vadovautis vien tik teisės aktuose nustatyta rizikos klasifikavimo sistema.
65. Į rizikos sąrašą įstaigos turėtų įtraukti pagrindines rizikas, jeigu jos yra reikšmingos ir susijusios su jų finansiniu ir nefinansiniu dalyvavimu, patronuojamosiomis įmonėmis ir kitais susijusiais subjektais (pvz., nesutartinės finansinės pagalbos teikimo (angl. *step-in*) ir grupės rizika, rizika reputacijai, operacinė rizika, rizika, susijusi su patikinimo laiškais, ir kt.).
66. Vadovaudamasi proporcingumo principu įstaiga turėtų tikrinti ne tik su dalyvavimu susijusias rizikas, bet taip pat nustatyti, suprasti ir kiekybiškai įvertinti reikšmingas pagrindines rizikas ir į jas atsižvelgti savo vidaus rizikos

³⁴ T. y. koncentracijos rizika rizikos rūšių viduje (angl. *intra-risk concentrations*) ir koncentracijos rizika tarp skirtingų rizikos rūšių (angl. *inter-risk concentrations*).

³⁵ Visuminis turėtų būti tik rizikos nustatymo procesas. Apskaičiuodamos, kiek kapitalo joms reikia rizikai padengti, įstaigos į rizikos mažinimo būdus neturėtų neatsižvelgti.

klasifikavimo sistemoje, nesvarbu, ar atitinkami subjektai patenka į prudencinį perimetrą, ar ne. Pagrindinių rizikų analizės išsamumas turėtų priklausyti nuo verslo veiklos ir rizikos valdymo metodo.

4.1 pavyzdys: Rizikos sąrašas

Šiame pavyzdyje pateiktas rizikos sąrašas ir rizikos pakategorių sugrupavimas pagal rūšis nėra privalomas ar išsamus. Kai kurios šiame sąrašė išvardytos rizikos įstaigai gali būti nereikšmingos ir įstaiga turėtų tai paaiškinti. Be to, gali būti, kad šiame sąrašė nenurodytos kokios nors reikšmingos rizikos. Kiekviena įstaiga turėtų pati nuspręsti, ar ir kaip ji nori grupuoti rizikas pagal rūšis ir pakategores:

- kredito rizika (pvz., šalies rizika, migravimo rizika ir koncentracijos rizika);
- rinkos rizika (pvz., kredito maržos rizika, struktūrinė užsienio valiutos kurso rizika ir kredito vertinimo koregavimo rizika);
- BKPNR (pvz., pajamingumo kreivės rizika, bazinė rizika, pasirinkimo sandorių rizika ir prielaidos dėl elgsenos, pvz., dėl išankstinio grąžinimo pasirinkimo sandorių panaudojimo);
- operacinė rizika (pvz., veiklos ir sistemų sutrikimo rizika, teisinė rizika ir su modeliu susijusi rizika);
- kitos rizikos (pvz., draudimo rizika, verslo rizika, nesutartinės finansinės pagalbos teikimo rizika, pensijų rizika, dalyvavimo rizika, finansavimo išlaidų rizika, rizika reputacijai ir kt.)

Įstaiga pati nustato visą savo reikšmingą riziką ir rizikos koncentraciją rizikos rūšių viduje ir tarp skirtingų rizikos rūšių, nesvarbu, ar kurios nors rūšies rizika čia nurodyta, ar ne.

4.2 pavyzdys: Visuminis rizikos nustatymas

Pagal visuminį metodą visų pirma yra nustatoma visa rizika, neatsižvelgiant į konkrečius metodus, skirtus jai sumažinti. Rizika gali būti laikoma reikšminga, jeigu jos pasitvirtinimas, neapskaičiavimas arba neteisingas apskaičiavimas stipriai pakeistų arba paveiktų kapitalo pakankumą, pelningumą arba įstaigos veiklos tęstinumą, vertinant ekonominiu požiūriu, nepriklausomai nuo taikomos apskaitos tvarkos.

Pavyzdžiui, įstaiga gali nustatyti, kad, atsižvelgiant į jos bankinės knygos terminų struktūrą, rizika, susijusi su pajamingumo kreivės nuolydžio ir formos pokyčiais (pajamingumo kreivės rizika), turėtų būti laikoma reikšminga.

Tokiu atveju pajamingumo kreivės riziką reikėtų pirmiausia nustatyti, įvertinti ir įtraukti į rizikos sąrašą neatsižvelgiant į tai, kokie valdymo veiksmai numatyti šiai rizikai mažinti. Valdymo organas tada turėtų nuspręsti, ar BKPNR (įskaitant pajamingumo kreivės riziką) iš tiesų yra reikšminga ir ar ji turi būti padengta kapitalu.

Įstaiga gali nuspręsti sumažinti šią riziką naudodama išvestinių finansinių priemonių ir sutartinių susitarimų derinį, o ne atidėti kapitalo tai rizikai padengti. Nors nuo šios rizikos tokiu būdu būtų apsidrausta, BKPNR vis tiek turėtų būti laikoma reikšminga ir turėtų būti įtraukta į rizikos sąrašą, o įstaiga turėtų įvertinti tokių veiksmų veiksmingumą ir nustatyti kitas kylančias rizikas (pvz., teisinę, sandorio šalies ar likutinę riziką).

4.3 pavyzdys:

Rizikos nustatymas nefinansinės patronuojamosios įmonės atveju

Jeigu įstaiga yra nefinansinės patronuojamosios įmonės patronuojančioji įmonė, prudencinė tvarka, taikoma patronuojamajai įmonei, priklauso nuo jos rizikos pozicijų sumų. Vykdydama ICAAP įstaiga turėtų parengti ir nuosekliai visoje grupėje taikyti suderinamus procesus, kurie padėtų vertinti riziką ne vien tik pagal apskaitinę vertę ir rizikos pozicijų sumas. Visų pirma, įstaiga, taikydama proporcingus metodus, turėtų nustatyti, ar patronuojamosios įmonės operacijos ir pozicijos nekelia jos apskaitinę vertę ar dalyvavimo riziką viršijančios rizikos.

Pavyzdžiui, įstaiga gali nustatyti, kad darant prielaidas dėl grupės lygmens koncentracijos ir priklausomumo reikėtų atsižvelgti į svarbios patronuojamosios įmonės klientų pobūdį ir investicijas. Be to, įstaiga gali nustatyti, kad patronuojamosios įmonės teisinė rizika didina jos bendrą operacinę riziką. Atitinkamai įstaiga gali prieiti prie išvados, kad dėl reputacijos ir nesutartinės finansinės pagalbos teikimo rizikų bei padidėjusios koncentracijos patronuojamosios įmonės pagrindinės rizikos gerokai viršija su apskaitine verte susijusią riziką.

4.4 pavyzdys:

Su užsakomosiomis paslaugomis susijusios rizikos nustatymas

Jeigu įstaiga perka operacijų vykdymo paslaugas iš išorės subjekto, ji turėtų gebėti nustatyti ir įvertinti (taip pat ir kiekybiškai) su susitarimu dėl užsakomųjų paslaugų pirkimo susijusias pagrindines rizikas taip, lyg ji tas operacijas vykdytų pati. Rizikos turėtų būti nustatomos ir įvertinamos (taip pat ir kiekybiškai) dar prieš pradėdant pirkti užsakomąsias paslaugas, atsižvelgiant į specifinius aspektus, atsirandančius dėl to, kad operacijos vykdomos ne įstaigoje. Apskritai užsakomųjų paslaugų pirkimas neatleidžia įstaigos nuo pareigos valdyti su tuo susijusią riziką ir atsakomybę už tai negali būti perleidžiama užsakomųjų paslaugų teikėjui.

5 principas – vidaus kapitalas yra aukštos kokybės ir aiškiai apibrėžtas

- (i) Įstaiga turėtų apibrėžti, įvertinti ir išlaikyti vidaus kapitalą, apskaičiuotą ekonominiu požiūriu. Vidaus kapitalo apibrėžtis turėtų atitikti įstaigos ekonominio kapitalo pakankamumo sampratą ir būti suderinama su vidaus rizikos kiekybiniu įvertinimu.
- (ii) Vidaus kapitalas turėtų būti geros kokybės, apibrėžtas konservatyviai ir galvojant apie rizikos ribojimą. Įstaiga, darydama prielaidą, kad veiklą tęs, turėtų gebėti aiškiai parodyti, kaip ji vidaus kapitalu galės padengti rizikas ir užtikrinti veiklos tęstinumą.

Vidaus kapitalo apibrėžtis

- 67. Ekonominiu požiūriu, vidaus kapitalo paskirtis – būti riziką dengiančia sudedamąja dalimi. Todėl vidaus kapitalo apibrėžtis turėtų atitikti įstaigos ekonominio kapitalo pakankamumo sampratą³⁶ ir būti parengta atsižvelgiant į, pavyzdžiui, turto ir įsipareigojimų ekonominės vertės sampratą. Vadovaudamasi konservatyviai ir galvojant apie rizikos ribojimą parengta apibrėžtimi, įstaiga visada turėtų būti pajėgi nuosekliai ir tinkamai įvertinti savo ekonominio kapitalo pakankamumą, kaip aprašyta skyriuje apie 3 principą.
- 68. Įstaiga turėtų pripažinti, kad dėl skirtingų turto, įsipareigojimų ir sandorių vertinimo metodų ir prielaidų turimas vidaus kapitalas ekonominiu požiūriu gali gerokai skirtis nuo nuosavų lėšų normatyviniu požiūriu. Nusistatydama, kokį vidaus kapitalą ji turėtų turėti, įstaiga turėtų galvoti apie rizikos ribojimą. Tai taikoma visoms pagrindinėms prielaidoms ir metodams, taikomiems atliekant kiekybinį vidaus kapitalo įvertinimą.
- 69. Tinkamos vidaus kapitalo apibrėžties ir metodikos įdiegimas – pačios įstaigos pareiga. Šiame vadove nenurodoma kokia nors privaloma apibrėžtis ar metodika, taip pat nenustatomas draudimas kokią nors apibrėžtį ar metodiką naudoti. Pavyzdžiui, kaip atspirties tašką įstaiga galėtų naudoti visapusišką grynosios dabartinės vertės modelį arba reguliuojamąsias nuosavas lėšas.
- 70. Jeigu savo vidaus kapitalui apibrėžti kaip atspirties tašką įstaiga naudoja reguliuojamąsias nuosavas lėšas, nemažai vidaus kapitalo sudedamųjų dalių turėtų būti priskiriamos prie bendro 1 lygio nuosavo kapitalo (CET 1). Be to, norint apskaičiuoti, koks kapitalas atitiktų ekonominės vertės sampratą, kuria pagrįstas ekonominis požiūris, konceptualiai reikalingi tam tikri koregavimai. Koregavimus reikėtų atlikti, pavyzdžiui, dėl paslėptųjų nuostolių ir kapitalo elementų, kuriais nuostolius galima padengti tik įstaigos veiklos netęsimo atveju.

³⁶ Lūkesčiai dėl kapitalo pakankamumo užtikrinimo ekonominiu požiūriu aprašyti skyriuje apie 3 principą.

71. Net jeigu vidaus kapitalo apibrėžtis nesiejama su reguliuojamosiomis nuosavomis lėšomis, didelės vidaus kapitalo dalies gebėjimas padengti riziką vis tiek dažniausiai turėtų atitikti CET 1 gebėjimą padengti nuostolius. Ypač tos įstaigos, kurios taiko modeliais pagrįstą grynosios dabartinės vertės metodą, turėtų taikyti tik tokią metodiką bei prielaidas, kurios būtų suprantamos, aiškiai aprašytos, pagrįstos ir parengtos galvojant apie rizikos ribojimą. Pagal tokį grynosios dabartinės vertės metodą, kapitalo elementai, kuriais galima padengti nuostolius tik įstaigos veiklos netęsimo atveju, turėtų būti laikomi įsipareigojimais.
72. Įstaiga turėtų skaidriai apskaičiuoti savo vidaus kapitalą, kad būtų galima atlikti palyginimą, t. y. palyginti nuosavų lėšų, apskaičiuotų pagal normatyvinį požiūrį, ir turimo vidaus kapitalo, apskaičiuoto pagal ekonominį požiūrį, skirtumus ir bendrus bruožus.

5.1 pavyzdys:

Vidaus kapitalo apibrėžtis pradedant nuo reguliuojamųjų nuosavų lėšų

Jeigu įstaiga savo vidaus kapitalui nustatyti taiko, pavyzdžiui, teisės aktuose nustatytą apibrėžtį, ji turi pakoreguoti reguliuojamąsias nuosavas lėšas, jeigu balanso pozicijos pripažįstamos ne ekonomine verte, kuria pagrįstas ekonominis požiūris. Pavyzdžiui, dėl 3.2 pavyzdyje minėto vyriausybės obligacijų portfelio patyrus iš viso 100 mln. eurų (grynuosius) paslėptuosius nuostolius, ta pačia 100 mln. eurų suma turėtų būti sumažintos reguliuojamosios nuosavos lėšos.

Tokie koregavimai turėtų būti atliekami nuosekliai tiek apskaičiuojant, kiek vidaus kapitalo reikia turėti, tiek kiekybiškai vertinant riziką. Pavyzdžiui, įstaiga galėtų paslėptuosius nuostolius atskaityti ir iš vidaus kapitalo, ir iš rizikos pozicijos arba palikti tą sumą vidaus kapitale, o riziką kiekybiškai išreikšti kaip tikėtiną nuostolį. Jeigu įstaiga nusprendžia įtraukti paslėptuosius rezervus (tai turėtų būti daroma apdairiai ir konservatyviai, arba geriau nedaroma iš viso), rizikos pozicija turėtų būti padidinta suma, atitinkančia į vidaus kapitalą įtrauktus paslėptuosius rezervus.

Tinkamai apibrėžti vidaus kapitalą ekonominiu vidaus požiūriu – pačios įstaigos pareiga. Tačiau apskritai bet kokie balanso straipsniai, kurie negali būti panaudoti nuostoliams dengti, jeigu daroma prielaida, kad įstaiga veiklą tęs, (įskaitant 2 lygio kapitalo priemones ir atidėtųjų mokesčių turtą (DTA, angl. *deferred tax assets*)³⁷) turėtų būti išskaitomi iš reguliuojamųjų nuosavų lėšų. Be to, reikėtų žinoti, kad patronuojamosiose įmonėse trečiųjų šalių turimas nuosavas kapitalas (mažumos dalys) iš esmės gali būti naudojamas tik tos patronuojamosios įmonės rizikai dengti.

---

³⁷ DTA, išskyrus DTA pagal KRR 39 straipsnį, jeigu pagrindinės pozicijos kiekybiškai vertinant tiek vidaus kapitalą, tiek riziką traktuojamos vienodai.

5.2 pavyzdys:

Vidaus kapitalo apibrėžtis, grindžiama grynąja dabartine verte

Įstaiga gali pastebėti, kad mažėjant jos kreditingumui mažėja ir jos skolos ekonominė vertė. Todėl turimo vidaus kapitalo didinimas nebūtų laikomas rizikos ribojimo principu pagrįstu sprendimu.

6 principas – ICAAP rizikos kiekybinio įvertinimo metodikos yra tinkamos, nuoseklios ir patvirtintos nepriklausomų ekspertų

- (i) Įstaiga yra atsakinga už jos specifiką atitinkančių rizikos kiekybinio įvertinimo metodikų diegimą ir taikymą tiek ekonominiu, tiek normatyviniu požiūriais. Be to, įstaiga turėtų taikyti tinkamas kiekybinio įvertinimo metodikas galimiems nuosavų lėšų ir TREA pokyčiams nustatyti pagal nepalankiuosius scenarijus, vertinant normatyviniu požiūriu. Abiem požiūriais įstaiga turėtų taikyti aukštą konservatyvumo lygį, siekiant užtikrinti, kad būtų tinkamai atsižvelgiama į retų ir (arba) mažos tikimybės, bet didelio poveikio įvykių tikimybę.
- (ii) Pagrindiniai parametrai ir prielaidos turėtų būti taikomi nuosekliai visoje grupėje ir įvairioms rizikos rūšims. Visos rizikos kiekybinio įvertinimo metodikos turėtų būti tvirtinamos nepriklausomų vidaus ekspertų. Įstaiga turėtų įdiegti ir taikyti veiksmingą duomenų kokybės užtikrinimo sistemą.

Visapusiškas rizikos kiekybinis įvertinimas

- 73. ICAAP turėtų padėti užtikrinti, kad rizika, su kuria įstaiga susiduria arba gali susidurti, būtų tinkamai kiekybiškai įvertinama. Įstaiga turėtų taikyti jos specifiką atitinkančias rizikos kiekybinio įvertinimo metodikas (pvz., jos turėtų būti suderinamos su įstaigos norima prisiimti rizika, rinkos lūkesčiais, verslo modeliu, rizikos profiliu, įstaigos dydžiu ir veiklos sudėtingumu).
- 74. Rizika neturėtų būti neįtraukiama į vertinimą dėl to, kad ją sudėtinga kiekybiškai įvertinti arba kad nėra reikalingų duomenų³⁸. Jei taip būtų, įstaiga turėtų nustatyti pakankamai konservatyvius rizikos rodiklius atsižvelgdama į visą reikalingą informaciją ir užtikrindama, kad rizikos kiekybinio įvertinimo metodikos būtų pasirenkamos tinkamai ir nuosekliai³⁹.

³⁸ Rizikoms, kurias sudėtinga kiekybiškai įvertinti (pvz., trūksta duomenų arba nėra nusistovėjusių kiekybinio vertinimo metodikų), įstaiga turėtų parengti specialias metodikas, pagal kurias būtų kiekybiškai vertinami (taip pat ir remiantis ekspertine nuomone) nenumatyti nuostoliai.

³⁹ Rizikos, kurias sudėtinga kiekybiškai įvertinti, turėtų būti apskaičiuojamos nuosekliai, o rezultatus turėtų būti galima palyginti, kiek tai įmanoma, su bendromis rizikos apskaičiavimo prielaidomis. Įstaiga turėtų užtikrinti, kad į tokias rizikas būtų tinkamai atsižvelgiama vykdant rizikos valdymą ir rizikos kontrolę, nepriklausomai nuo to, ar jos kiekybiškai įvertinamos taikant tradicinius modelius ar scenarijų analizę, ar remiantis kitais įverčiais.

75. Pagrindiniai parametrai ir prielaidos apima, *inter alia*, patikimumo lygius, koreliacijos prielaidas ir prielaidas scenarijui sudaryti.

Konservatyvumo lygis

76. Rizikos kiekybinio įvertinimo metodikos ir prielaidos, taikomos pagal ekonominį ir normatyvinį požiūrius, turėtų būti patikimos, pakankamai stabilios, grindžiamos rizikos vertinimu ir pakankamai konservatyvios, kad būtų galima kiekybiškai įvertinti retai patiriamus nuostolius. Jeigu kyla neaiškumų dėl kiekybinio rizikos vertinimo metodikos, reikėtų vadovautis didesnio konservatyvumo principu.
77. ECB nuomone, kad ICAAP būtų patikimas, bendras prielaidų konservatyvumo lygis pagal ekonominį požiūrį turėtų iš esmės būti bent jau toks pat kaip 1 ramsčio vidaus modeliams taikomų rizikos kiekybinio įvertinimo metodikų konservatyvumo lygis⁴⁰. Bendras konservatyvumo lygis nustatomas pagal pagrindinių prielaidų ir parametrų derinį, o ne pagal atskiras prielaidas ir parametrus. Tai reiškia, kad jeigu kai kurios pavienės prielaidos yra mažiau konservatyvios, bet bendras konservatyvumo lygis išlieka didelis, metodika vis tiek gali būti laikoma pakankamai konservatyvia⁴¹.
78. Įstaiga turėtų ne mechaniškai siekti išorės kredito reitingo tikslų ir statistinių patikimumo lygių, bet savo rizikos kiekybinio įvertinimo metodikas sukalibruoti pagal savo pačios norimos prisiimti rizikos normas. Tam įstaiga turėtų apsvaistyti, kokius galimus nuostolius ji yra pasirengusi ir būtų pajėgi dengti bėgant laikui. Šios analizės pagrindu įstaiga turėtų parengti ir taikyti tokias rizikos kiekybinio įvertinimo metodikas (įskaitant nepalankių įvykių vertinimą), kurias taikydama įstaiga galėtų būti pakankamai tvirtai įsitikinusi, kad jos strategijoje ir norimos prisiimti rizikos normose bus atsižvelgta į nuostolius, kurie gali būti patiriami dėl retų mažos tikimybės, bet didelio poveikio įvykių arba svarbių būsimų pokyčių, ir kad tie nuostoliai neviršys kiekybiškai įvertintos rizikos.
79. Jeigu įstaiga mano, kad to reikia norint priimti tinkamus strateginius sprendimus, taip pat sprendimus dėl kainodaros ir kapitalo valdymo, ji gali skirtingai rizikai kiekybiškai įvertinti taikyti skirtingus konservatyvumo laipsnius. Pavyzdžiui, įstaiga gali taikyti mažesnę konservatyvumo laipsnį nustatydamas tam tikrų produktų kainas, tačiau tokiu atveju ji turi būti įdiegusi procesus, užtikrinančius, kad reti mažos tikimybės, bet didelio poveikio įvykiai arba

⁴⁰ Vis dėlto, atliekant įstaigos vidaus rizikos kiekybinį įvertinimą, 1 ramsčio kapitalo reikalavimai neturėtų būti laikomi apatine riba.

⁴¹ Priklausomai nuo rizikos profilio, vidaus rizikos parametrai galėtų būti laikomi iš esmės konservatyvesniais negu 1 ramsčio parametrai net jeigu, pavyzdžiui, patikimumo lygis yra mažesnis negu 99,9 %, jį derinant su taikomais rizikos veiksniais, pasiskirstymo prielaidomis, laikymo trukmėmis, koreliacijos prielaidomis ir kitais parametrais bei prielaidomis. Jeigu bankai naudoja įvairius testavimo nepalankiausiomis sąlygomis scenarijus, jie turėtų nuosekliais metodais integruoti tokius scenarijus, kad būtų pasiektas bendras konservatyvumo lygis, kuris būtų suderinamas su, pavyzdžiui, 99,9 % patikimumo samprata, taikant ekonominio kapitalo požiūrį.

svarbūs būsimi pokyčiai būtų veiksmingai valdomi ir padengiami pakankamu kapitalu.

80. Kad būtų lengviau palyginti 1 ramsčio ir ICAAP rizikos kiekybinius įvertinimus, nesvarbu, koks metodas taikomas 1 ramsčiui (pvz., standartizuotas arba vidaus reitingais pagrįstas kredito rizikos vertinimo metodas), įstaiga turėtų atsižvelgti į rekomendacijas, pateiktas ECB dokumente apie EBI gairių dėl SREP tikslais renkamos informacijos apie ICAAP ir ILAAP praktinį įgyvendinimą („Technical implementation of the EBA Guidelines on ICAAP and ILAAP information collected for SREP purposes“). Jeigu šių dviejų kiekybinių įvertinimų rezultatai skiriasi, įstaiga turėtų paaiškinti pagrindines šių skirtumų priežastis.

Rizikos kiekybinio įvertinimo metodikų pasirinkimas

81. Taikyti tinkamas rizikos kiekybinio įvertinimo ir prognozių rengimo metodikas yra pačios įstaigos pareiga. Šiame vadove nenurodoma, kokią kiekybinio įvertinimo metodiką privaloma arba draudžiama taikyti. Tai reiškia, kad nėra iš anksto nustatyta, ar, pavyzdžiui, įstaiga rizikai, su kuria ji susiduria arba gali susidurti, kiekybiškai įvertinti turėtų taikyti 1 ramsčio metodikas, atnaujintas, pavyzdžiui, atsižvelgiant į koncentracijos riziką, ekonominio kapitalo modelius, testavimo nepalankiausiomis sąlygomis rezultatus, arba kitas metodikas, pavyzdžiui, pagrįstas įvairiais scenarijais.
82. Taikomos metodikos turėtų būti suderintos tarpusavyje, taip pat su taikomu požiūriu ir kapitalo apibrėžtimi. Rizikas, su kuriomis įstaiga susiduria, metodikos turėtų aprėpti tinkamai ir pakankamai konservatyviai, kartu laikantis proporcingumo principo. Tai reiškia, kad, pavyzdžiui, didelės arba sudėtingesnės struktūros įstaigos arba įstaigos, kurios susiduria su sudėtingesnių rūšių rizika, turėtų taikyti sudėtingesnes rizikos kiekybinio įvertinimo metodikas, kad galėtų tinkamai įvertinti rizikas.
83. Tačiau įstaiga neturėtų įdiegti tokių rizikos kiekybinio įvertinimo metodikų, kurias ji ne visiškai supranta ir kurių dėl šios priežasties nenaudotų savo vidaus rizikos valdymo ir sprendimų priėmimo procesuose. Įstaiga turėtų gebėti pagrįsti, kad metodikos yra tinkamos atsižvelgiant į jos specifiką ir rizikos profilį. Kai naudojami pardavėjų modeliai, jie neturėtų būti perimami mechaniškai; jie turėtų įstaigai tikti ir įstaiga turėtų juos visiškai suprasti ir pritaikyti prie savo verslo ir rizikos profilio specifikos.

Duomenų kokybė

84. Įstaiga turėtų taikyti tinkamus procesus ir kontrolės mechanizmus duomenų kokybei užtikrinti⁴². Duomenų kokybės užtikrinimo sistema turėtų padėti užtikrinti, kad informacija apie riziką būtų patikima ir kad ja remiantis būtų galima priimti pagrįstus sprendimus; be to, į ją turėtų būti įtraukti visi aktualūs rizikos duomenys ir duomenų kokybės kriterijai.

Rizikos diversifikavimo efektas

85. Rizikos diversifikavimo efektą įstaiga turėtų vertinti galvodama apie rizikos ribojimą. Įstaiga turėtų žinoti, kad pagal EBI SREP gaires⁴³ priežiūros institucijos SREP metu paprastai neatsižvelgia į rizikos diversifikavimą rizikos rūšių viduje. Įstaiga turėtų į tai atsižvelgti ir rizikos diversifikavimą rizikos rūšių viduje per ICAAP taikyti atsargiai.
86. Įstaiga turėtų visiškai skaidriai nurodyti, kaip ji vertina rizikos diversifikavimo efektą ir, bent jau rizikos diversifikacijos rizikos rūšių viduje atveju be grynujų sumų iki diversifikavimo nurodyti ir bendrąsias. Įstaiga turėtų užtikrinti, kad rizikos būtų tinkamai padengtos kapitalu, net ir esant nepalankioms sąlygoms, kai diversifikavimo efektai gali visai nebepasireikšti arba pasireikšti netiesiniu būdu (o esant ekstremaliai padėčiai gali net sustiprinti vieni kitus)⁴⁴.
87. Įstaiga diversifikavimo efektą turėtų įtraukti į testavimus nepalankiausiomis sąlygomis, pavyzdžiui, atlikdama testavimą įvertinti koreliaciją rizikos rūšių viduje ir tarp skirtingų rizikos rūšių bei diversifikavimą tarp grupės subjektų.

Nepriklausomas patvirtinimas

88. ICAAP rizikos kiekybinio įvertinimo metodikas turėtų reguliariai tvirtinti nepriklausomi vidaus⁴⁵ ekspertai proporcingai vadovaudamiesi principais, kuriais pagrįsti atitinkami 1 ramsčio vidaus modeliams taikomi standartai, ir atsižvelgdami į kiekybiškai įvertintų rizikų reikšmingumą bei rizikos kiekybinio įvertinimo metodikos sudėtingumą.

⁴² Į duomenų kokybės sąvoką patenka, pavyzdžiui, duomenų išsamumas, tikslumas, nuoseklumas, savalaikiškumas, unikalumas, tikrumas ir atsekamumas. Daugiau informacijos pateikta 2017 m. vasario mėn. ECB vadovo dėl tikslinės vidaus modelių peržiūros („ECB Guide for the Targeted Review of Internal Models“ (TRIM)) projekte.

⁴³ 2018 m. liepos 19 d. EBI gairės dėl peržiūrėtos bendros priežiūrinio tikrinimo ir vertinimo proceso (SREP) tvarkos bei metodikos ir priežiūrinio testavimo nepalankiausiomis sąlygomis (EBA/GL/2018/03). Plačiau apie tai taip pat žr. 2015 m. gruodžio 16 d. EBI nuomonę dėl 1 ramsčio, 2 ramsčio ir jungtinio rezervo reikalavimų sąveikos bei pasiskirstymo apribojimų (EBA/Op/2015/24).

⁴⁴ Pavyzdžiui, atskirai įvertintų rizikos komponentų susumavimas gali būti ne toks konservatyvus metodas, kaip dažnai galvojama, nes netiesinė sąveika gali sukelti sudėtinį efektą. Žr. „Findings on the interaction of market and credit risk“, *BCBS Working Paper*, Nr. 16, Bazelio bankų priežiūros komitetas, 2009 m. gegužės mėn.

⁴⁵ Sąvoka „vidaus“ nereiškia, kad įstaiga kiekvieną patvirtinimą turėtų atlikti pati. Kaip ir vidaus audito atveju, tai reiškia, kad įstaiga yra atsakinga už šį procesą.

89. Priklausomai nuo įstaigos dydžio ir veiklos sudėtingumo, įmanomi įvairūs organizaciniai sprendimai, kaip užtikrinti, kad rizikos kiekybinio įvertinimo metodikos rengimas ir tvirtinimas būtų vienas nuo kito nepriklausomi procesai. Vis dėlto turėtų būti paisoma įvairių lygių kontrolę užtikrinančių principų, t. y. nepriklausomas patvirtinimas neturėtų būti atliekamas vidaus auditorių.
90. Bendros patvirtinimo išvados turėtų būti teikiamos vyresniajai vadovybei ir valdymo organui, naudojamos reguliariai peržiūrint ir koreguojant kiekybinio įvertinimo metodikas, taip pat vertinant kapitalo pakankumą.

6.1 pavyzdys:

Nepriklausomo patvirtinimo organizavimas

Kad užtikrintų nepriklausomą ir proporcingą ICAAP rizikos kiekybinio įvertinimo metodikų patvirtinimą, įstaiga turėtų vadovautis ECB vadovo dėl vidaus modelių dalies „Bendri klausimai“ projektu.

Priklausomai nuo jos rizikų pobūdžio, masto ir sudėtingumo, įstaiga gali, pavyzdžiui, taikyti kurį nors iš toliau išvardytų metodikos patvirtinimo funkcijos atskyrimo nuo metodikos rengimo (t. y. nuo rizikos kiekybinio įvertinimo metodikos planavimo, kūrimo, diegimo ir taikymo stebėsenos) būdų:

- šias dvi funkcijas vykdo du atskiri padaliniai, atskaitingi skirtingiems vyresniosios vadovybės nariams;
- šias dvi funkcijas vykdo du atskiri padaliniai, atskaitingi tam pačiam vyresniosios vadovybės nariui;
- šias dvi funkcijas vykdo atskiri to paties padalinio darbuotojai.

7 principas – reguliariu testavimu nepalankiausiomis sąlygomis siekiama užtikrinti kapitalo pakankumą susidarius nepalankioms aplinkybėms

- (i) ECB tikisi, kad įstaiga kartą per metus arba dažniau, jeigu būtina atsižvelgiant į individualias aplinkybes, atliks savo specifikai pritaikytą nuodugnią savo silpnųjų vietų peržiūrą, apimančią visas visos įstaigos mastu reikšmingas rizikas, kylančias dėl jos verslo modelio ir aplinkos susidarius nepalankioms makroekonominėms ir finansinėms sąlygoms. Remdamasi šios peržiūros rezultatais įstaiga turėtų sudaryti tinkamą testavimo nepalankiausiomis sąlygomis programą tiek pagal normatyvinį, tiek pagal ekonominį požiūrius.
- (ii) Pagal savo testavimo nepalankiausiomis sąlygomis programą įstaiga turėtų parengti nepalankiuosius scenarijus, kurie būtų taikomi pagal normatyvinį požiūrį, atsižvelgdama ir į kitus savo vykdomus testavimus nepalankiausiomis sąlygomis. Griežtų, bet įmanomų makroekonominių prielaidų pritaikymas ir dėmesio sutelkimas į pagrindines silpnąsias vietas turėtų daryti reikšmingą

poveikį įstaigos vidaus ir reguliuojamajam kapitalui, pavyzdžiui, CET 1 rodikliui. Be to, įstaiga proporcingai turėtų atlikti atvirkštinį testavimą nepalankiausiomis sąlygomis.

- (iii) Įstaiga turėtų nuolat stebėti, ar nekyla naujų grėsmių, neatsiranda naujų silpnų vietų ir aplinkos pokyčių, kad galėtų bent kas ketvirtį įvertinti, ar jos testavimo nepalankiausiomis sąlygomis scenarijai vis dar aktualūs ir, jeigu taip nėra, pritaikyti juos pagal pasikeitusias aplinkybes. Įvairių scenarijų poveikis turėtų būti vertinamas reguliariai (pvz., kas ketvirtį), o reikšmingų pokyčių atveju galimą jų poveikį kapitalo pakankamumui įstaiga turėtų įvertinti tuo metu, kai tokie pokyčiai vyksta.

Testavimo nepalankiausiomis sąlygomis programos sudarymas

- 91. Testavimo nepalankiausiomis sąlygomis programa turėtų apimti tiek normatyvinį, tiek ekonominį požiūrius⁴⁶. Vidaus testavimo nepalankiausiomis sąlygomis scenarijus ir jautriąsias vietas įstaiga turėtų apibrėžti remdamasi įvairia informacija apie istorines ir hipotetines nepalankias sąlygas, taip pat apie priežiūrinius testavimus nepalankiausiomis sąlygomis. Tačiau, nors ir atsižvelgdama į priežiūrinius testavimus nepalankiausiomis sąlygomis, įstaiga pati turėtų nusistatyti jautriąsias vietas ir parengti tokius scenarijus, kurie labiausiai tiktų būtent jos padėčiai, ir pagal juos apskaičiuoti riziką, nuostolius ir kapitalą.
- 92. Į testavimo nepalankiausiomis sąlygomis scenarijus, pavyzdžiui, prognozes pagal normatyvinį požiūrį, įstaigos turėtų įtraukti visas reikšmingas savo silpnąsias vietas, priklausomai nuo jų konkretaus verslo modelio, rizikos profilio ir joms aktualių išorės sąlygų. Rengiant tokius scenarijus, į kuriuos įtraukiamos įstaigos reikšmingos silpnosios vietos, turėtų būti atsižvelgiama į kitų testavimų nepalankiausiomis sąlygomis, pavyzdžiui, jautrumo analizės, rezultatus.

Nepalankių scenarijų nepalankumo lygis pagal normatyvinį požiūrį

- 93. Atlikdama testavimą pagal bazinį scenarijų, įstaiga turėtų daryti prielaidas dėl įvykių, kurie tikėtini įprastinėmis aplinkybėmis, atsižvelgdama į savo verslo strategiją, taip pat į pagrįstas prielaidas dėl pajamų, išlaidų, rizikos realizavimosi ir kt.
- 94. Nepalankiuosiuose scenarijuose pagal normatyvinį požiūrį įstaiga turėtų daryti prielaidą, kad susiklostys išskirtinės, bet įmanomos aplinkybės, kurių poveikis

⁴⁶ Testavimas nepalankiausiomis sąlygomis pagal ekonominį požiūrį neturėtų tapti daugiametėmis scenarijaus prognozėmis, kaip paaiškinta skyriuje apie 3 principą. Priklausomai nuo to, kokią strategiją įstaiga pasirenka, testavimai nepalankiausiomis sąlygomis ekonominiu požiūriu vykdomi siekiant, pavyzdžiui, įvertinti rizikos kiekybinio įvertinimo jautrumą modeliavimo prielaidoms ir rizikos veiksniams arba įvertinti išorės sąlygų pokyčių, ypač neigiamų, poveikį ekonominio kapitalo pakankamumui.

būtų pakankamai nepalankus įstaigos reguliuojamojo kapitalo, ypač CET 1, rodikliams. Scenarijaus nepalankumo lygis turėtų atitikti nepalankumą pokyčių, kurie yra įmanomi, bet, įstaigos požiūriu, tiek nepalankūs, kiek nepalankūs gali būti įvykiai rinkoje krizės metu, įstaigos kapitalo pakankamumui aktualiausi veiksniai ar sritys.

95. Į pasirinktų nepalankiųjų scenarijų spektrą turėtų patekti gilių ekonomikos nuosmukių ir finansinių sukrėtimų situacijos, įstaigai būdingos silpnosios vietos, pagrindinių sandorio šalių pozicijos ir tikėtinos šių dalykų kombinacijos⁴⁷.

Suderinamumas ir dėmesio sutelkimas į pagrindines silpnąsias vietas

96. Rengdama nepalankius, bet įmanomus testavimo nepalankiausiomis sąlygomis scenarijus įstaiga turėtų sutelkti dėmesį į savo pagrindines silpnąsias vietas. ICAAP ir ILAAP testavimas nepalankiausiomis sąlygomis turėtų vienas kitą papildyti informacija, t. y. į vieno testavimo nepalankiausiomis sąlygomis pagrindines prielaidas, rezultatus ir prognozuojamus valdymo veiksmus turėtų būti atsižvelgiama vykdant kitą testavimą nepalankiausiomis sąlygomis.

Atvirkštinis testavimas nepalankiausiomis sąlygomis

97. Be testavimų nepalankiausiomis sąlygomis, kurių metu vertinamas tam tikrų prielaidų poveikis kapitalo rodikliams, įstaiga turėtų vykdyti ir atvirkštinius testavimus nepalankiausiomis sąlygomis. Pirmasis šių testavimų žingsnis turėtų būti išankstinis rezultato nustatymas, pavyzdžiui, verslo modelis tapo neperspektyvus⁴⁸ (pvz., nebevykdomi įstaigos TSCR arba valdymo rezervų reikalavimai).
98. Tokiu atvirkštiniu testavimu nepalankiausiomis sąlygomis turėtų būti siekiama patikrinti prielaidų, daromų pagal ICAAP sistemą, visapusiškumą ir konservatyvumą ekonominiu ir normatyviniu vidaus požiūriais. Atvirkštiniai testavimai nepalankiausiomis sąlygomis turėtų būti atliekami bent kartą per metus. Priklausomai nuo gautų scenarijų pasitvirtinimo tikimybės, gali prireikti nedelsiant imtis priemonių dėl tokių scenarijų – per ICAAP imtis valdymo veiksmų arba juos numatyti, siekiant išvengti gaivinimo situacijos, kuri galėtų susidaryti, jeigu pasitvirtintų vienas ar daugiau per ICAAP vertinimą taikytų atvirkštinio testavimo nepalankiausiomis sąlygomis scenarijų. Be to, atvirkštinis testavimas nepalankiausiomis sąlygomis vykdant ICAAP galėtų būti atspirties

⁴⁷ Kiek konkrečiai scenarijų įstaiga turėtų parengti, be kitų dalykų, priklauso ir nuo jos rizikos profilio. Paprastai rekomenduojama parengti keletą nepalankiųjų scenarijų, kad būtų tinkamai atspindėtos įvairios tikėtinos rizikos kombinacijos.

⁴⁸ Žr. EBI gaires dėl įstaigų testavimo nepalankiausiomis sąlygomis (EBA/GL/2018/04).

taškas rengiant gaivinimo planų scenarijus⁴⁹. Daugiau informacijos apie tai pateikta atitinkamose EBI ir BBPK gairėse.

7.1 pavyzdys:

ICAAP ir ILAAP testavimų nepalankiausiomis sąlygomis tarpusavio ryšys

Įstaiga turėtų įvertinti galimą atitinkamų scenarijų poveikį, integruotai įvertindama poveikį kapitalui ir likvidumui bei galimą tarpusavio priklausomybę ir atsižvelgdama, visų pirma, į nuostolius, kurių galėtų patirti nepalankiais laikotarpiais likvidavusi turtą arba padidėjus finansavimo išlaidoms.

Pavyzdžiui, įstaigos turėtų įvertinti per ICAAP prognozuojamo kapitalo lygio mažėjimo poveikį savo likvidumo būklei. Pavyzdžiui, jeigu išorės reitingų agentūra sumažintų įstaigos reitingą, tai turėtų tiesioginių pasekmių įstaigos refinansavimo galimybėms. Ir atvirkščiai – likvidumo ir finansavimo planuose įvertintas refinansavimo poreikis ir sąlygos gali turėti reikšmingą poveikį finansavimo kaštams, o tai, savo ruožtu, turėtų poveikio kapitalo pakankamumui.

7.2 pavyzdys:

Testavimų nepalankiausiomis sąlygomis ekonominiu ir normatyviniu požiūriais tarpusavio ryšys

Testavimų nepalankiausiomis sąlygomis ekonominiu ir normatyviniu požiūriais scenarijai, pagal kuriuos numatomas didžiausias poveikis kapitalo pakankamumui, nebūtinai turi būti vienodi. Tačiau tiek pagal testavimo normatyviniu požiūriu scenarijų, tiek per testavimą ekonominiu požiūriu turėtų būti daromos griežtos, bet įmanomos prielaidos. Kadangi tokios prielaidos jau pagal apibrėžtį yra įmanomos ir todėl gali iš tikrųjų pasitvirtinti, svarbu, kad įstaiga suprastų, kokį poveikį jos gali padaryti jos kapitalo pakankamumui pagal kiekvieną iš abiejų požiūrių. Tačiau toks abiejų požiūrių bendrumas nereiškia, kad normatyvinio požiūrio prognozės turi būti mechaniškai atkartojamos per testavimus ekonominiu požiūriu.

---

⁴⁹ Kaip aprašyta EBI gairėse dėl įvairių scenarijų, kurie turi būti įtraukti į gaivinimo planus (EBA/GL/2014/06), tai turėtų būti tik tokie scenarijai, kurių „poveikis būtų itin nepalankus“, t. y. jiems susiklosčius įstaigos ar grupės verslo modelis taptų neperspektyvus, nebent būtų sėkmingai įgyvendintos gaivinimo priemonės.

3 Glosarijus

Nepalankusis scenarijus

Prielaidų dėl vidaus ir išorės veiksnių neigiamų pokyčių (įskaitant makroekonominis ir finansinius pokyčius) derinys, naudojamas įstaigos kapitalo pakankamumo atsparumui galimiems neigiamiems pokyčiams vidutiniu laikotarpiu įvertinti. Jis turėtų būti sudaromas bent trejų metų laikotarpiui. Prielaidos dėl vidaus ir išorės veiksnių pokyčių turėtų būti sudaromos nuosekliai ir turėtų būti griežtos, bet įmanomos, vertinant iš įstaigos pozicijos, ir atspindinčios riziką bei silpnąsias vietas, laikomas keliančiomis realiausią grėsmę įstaigai.

Bazinis scenarijus

Prielaidų dėl vidaus ir išorės veiksnių tikėtinų pokyčių (įskaitant makroekonominis ir finansinius pokyčius) derinys, naudojamas tų tikėtinų pokyčių poveikiui įstaigos kapitalo pakankamumui vidutiniu laikotarpiu įvertinti. Bazinis scenarijus turėtų atitikti bazinius įstaigos verslo planus ir biudžetą ir turėtų būti sudaromas bent trejų metų laikotarpiui. **Kapitalo pakankamumo pareiškimas**

Oficialus valdymo organo pareiškimas, kuriame jis pateikia savo vertinimą įstaigos kapitalo pakankamumo klausimu ir išdėsto pagrindinius tokio vertinimo argumentus.

Kapitalo pakankamumas

Rizikos padengimo kapitalu laipsnis. ICAAP skirtas užtikrinti, kad įstaiga visada turėtų pakankamai kapitalo tiek ekonominiu, tiek normatyviniu požiūriu ir kad tokiu būdu būtų prisidedama prie įstaigos veiklos tęstinumo vidutiniu laikotarpiu.

Kapitalo planavimas

Normatyviniu požiūriu pagrįstas daugiamatis vidaus procesas, kurio rezultatas – kapitalo planas, kuriame pateikiama kelerių metų įstaigos turimo kapitalo ir kapitalo poreikio prognozė pagal bazinį ir nepalankųjį scenarijus, strategiją ir veiklos planus. Nors įstaigos gali ir „neplanuoti“, kad susidarys nepalankios sąlygos, vertinimas pagal nepalankųjį scenarijų yra viena svarbiausių kapitalo planavimo dalių, nes padeda įstaigoms tęsti veiklą net ir nepalankioms sąlygoms užsitęsus ilgesnį laiką.

Diversifikavimo efektas

Įstaigos bendro rizikos kiekybinio įvertinimo sumažinimas darant prielaidą, kad atskirai įvertintos rizikos nepasireikš visu mastu tuo pačiu metu (nėra visiškai tikslios koreliacijos).

Ekonominio kapitalo pakankamumo samprata

Tai įstaigos vidaus samprata, žyminti siekį nenutrūkstamai užtikrinti, vertinant ekonominiu požiūriu, kad įstaigos finansiniai ištekliai (vidaus kapitalas) būtų pakankami jos rizikoms padengti ir veiklos tęstinumui palaikyti. Ekonominio kapitalo pakankamumo samprata grindžiama ekonominės vertės samprata⁵⁰.

⁵⁰ Įdiegti ir taikyti tinkamas rizikos kiekybinio įvertinimo metodikas – pačių įstaigų pareiga. Paprastai nėra laikomasi požiūrio, kad ekonominio kapitalo pakankamumui užtikrinti įstaigos turėtų taikyti „ekonominio kapitalo modelius“.

Ekonominis vidaus požiūris

Tai ICAAP požiūris, pagal kurį įstaiga valdo savo ekonominio kapitalo pakankumą užtikrindama, kad jos ekonominės rizikos yra pakankamai padengtos turimu vidaus kapitalu.

Ekonominė rizika

Rizika, kuri gali turėti poveikio įstaigos ekonominei vertei, tad ir ekonominio kapitalo pakankumui. Įstaiga tokią riziką turėtų nustatyti, įvertinti ir apskaičiuoti remdamasi ekonominės vertės samprata.

Ekonominės vertės samprata

Ekonominės vertės samprata grindžiama turto, įsipareigojimų, rizikos ir visos įstaigos verte ekonominiu požiūriu. Ekonominė vertė nėra apibrėžta apskaitos ar teisės aktų nuostatomis. Tačiau priklausomai nuo to, kokie apskaitos standartai taikomi, ekonominės vertės samprata gali būti panaši į tikrosios vertės sampratą, kuria grindžiamas prie tam tikrų apskaitos kategorijų priskiriamo turto ir įsipareigojimų vertinimas. Vadovaujantis tokiais standartais, ekonominė vertė / tikroji vertė gali būti apibrėžiama kaip apytikslė kaina, už kurią turtas teoriškai galėtų būti parduotas trečiajam asmeniui arba už kurią įsipareigojimas galėtų būti įvykdytas atlikus tvarkingą sandorį atitinkamomis rinkos sąlygomis⁵¹. Reglamentavimo srityje ekonominės vertės samprata taikoma, pavyzdžiui, nuosavo kapitalo ekonominės vertės (angl. *Economic Value of Equity*, EVE) metode, aprašytame EBI gairėse dėl palūkanų normos rizikos, kuri kyla iš ne prekybos veiklos.

Sąvoka „samprata“ reiškia, kad ECB nenustato, kokią konkrečiai metodiką įstaiga turėtų taikyti ekonominei vertei apskaičiuoti. Tai yra pačios įstaigos reikalas – ji pati turi pasirinkti tinkamą metodiką, pagal kurią nustato ir kiekybiškai įvertina savo ekonominę riziką ir savo vidaus kapitalą remdamasi savo ekonominės vertės samprata.

Tikėtini ir nenumatyti nuostoliai

Tikėtinas nuostolis – tai įstaigos numatomas statistinis vidutinis nuostolis tam tikru laikotarpiu. Nenumatytas nuostolis – tai visas vidutinį nuostolį viršijantis nuostolis, atsirandantis dėl nepalankių mažos tikimybės, bet didelio poveikio įvykių.

Visuminis rizikos nustatymas

Visuminis (angl. *gross*) reiškia, kad pirmiausia nustatoma visa rizika, neatsižvelgiant į atskirus jos mažinimo būdus.

Paslėptieji nuostoliai ir rezervai

Skirtumai tarp balanso straipsnių apskaitinių verčių ir ekonominių verčių.

ICAAP sąranga

Įvairūs ICAAP elementai ir jų tarpusavio sąveika. ICAAP sąranga turėtų būti tokia, kad įvairūs ICAAP elementai derėtų tarpusavyje ir kad ICAAP būtų neatsiejama

⁵¹ 5.2 pavyzdyje aprašyti lūkesčiai dėl įsipareigojimų tikrųjų verčių atsižvelgiant į pačios įstaigos kreditingumą.

įstaigos bendros valdymo sistemos dalis. Įstaiga turėtų dokumentuoti savo ICAAP. Viename iš tokių dokumentų turėtų būti aprašyta bendra ICAAP sąranga ir paaiškinta, kaip ICAAP integruotas ir kaip įstaigoje naudojami jo rezultatai.

ICAAP rezultatai

Visa informacija, sužinota atlikus ICAAP ir padedanti priimti sprendimus.

ICAAP

KRD IV 73 straipsnyje apibrėžtas vidaus kapitalo pakankamumo vertinimo procesas: „įstaigos taiko patikimas, veiksmingas ir išsamias strategijas ir procesus, siekdamas nuolat vertinti ir turėti vidaus kapitalo, kurį jos laiko pakankamu atitinkamo pobūdžio ir lygio rizikai, kuri joms kyla arba gali kilti, padengti, sumas, rūšis ir paskirstymą“.

Vidaus peržiūra ir patvirtinimas

Vidaus peržiūra apima platų spektrą kontrolės priemonių, vertinimų ir ataskaitų ir yra skirta užtikrinti, kad ICAAP strategijos, procesai ir metodikos ir toliau būtų patikimi, išsamūs, veiksmingi ir proporcingi.

Patvirtinimas yra vidaus peržiūros dalis ir apima vertinimo, ar įstaigos rizikos kiekybinio įvertinimo metodikos ir duomenys apie riziką teisingai parodo atitinkamus rizikos aspektus, procesus ir veiklą. Rizikos kiekybinio įvertinimo metodikų patvirtinimas turėtų būti atliekamas proporcingai, individualiai ir laikantis principų, kuriais paremti atitinkami 1 ramsčio vidaus modeliams nustatyti standartai.

Limitų sistema

Dokumentuota hierarchinė limitų sistema, kurioje limitai nustatyti pagal bendrą įstaigos strategiją ir norimos prisiimti rizikos normas, siekiant užtikrinti, kad riziką ir nuostolius būtų galima riboti veiksmingai ir laikantis kapitalo pakankamumo sampratos. Limitų sistemoje turėtų būti nustatytos veiksmingos ribos, kiek rizikos galima prisiimti, atsižvelgiant, pavyzdžiui, į įvairias rizikos rūšis, verslo sritis, produktus ir grupės subjektus.

Valdymo veiksmai

Veiksmai, kurių imasi vadovybė, pavyzdžiui, kapitalo padidinimas, siekdama išlaikyti pakankamą kapitalo lygį, t. y. neviršijant norimos prisiimti rizikos⁵².

Valdymo rezervas

Ta viso turimo kapitalo dalis, kuri papildo teisės aktuose nustatytą minimumą ir priežiūrinį minimumą bei minimalius įstaigos vidaus kapitalo normatyvus ir kurią įstaiga mano esant reikalinga turėti norint tvariai laikytis savo verslo modelio ir toliau lanksčiai naudotis verslo galimybėmis, nekeliant pavojaus savo kapitalo pakankamumui.

Reikšminga rizika

Kapitalo sumažėjimo rizika, kuri pagal įstaigos vidaus apibrėžtis turi reikšmingą poveikį jos bendram rizikos profiliui ir todėl gali turėti įtakos jos kapitalo pakankamumui.

⁵² Daugiau apie tai – EBI gairių dėl įstaigų testavimo nepalankiausiomis sąlygomis (EBA/GL/2018/04) 4.8.2 dalyje „Valdymo veiksmai“.

Vidutinis laikotarpis

Tai artimiausia ateitis ir būsimas vidutinis laikotarpis. Kapitalo būklė turėtų būti prognozuojama bent trejetui artimiausių metų.

Normatyvinis vidaus požiūris

Daugiametis ICAAP požiūris, kuriuo vadovaudamasi įstaiga valdo savo kapitalo pakankumą, užtikrindama savo gebėjimą nenutrūkstamai vykdyti visus jai taikomus su kapitalu susijusius teisės aktų ir priežiūrinius reikalavimus ir atlaikyti kitus vidinius bei išorinius kapitalo suvaržymus.

Proporcingumas

KRD IV 73 straipsnyje įvardytas principas, reiškiantis, kad ICAAP turi būti proporcingas įstaigos veiklos pobūdžiui, mastui ir sudėtingumui.

Gaivinimo planas

Pagal Bankų gaivinimo ir pertvarkymo direktyvos⁵³ (BGPD) 5 straipsnį įstaigos parengtas ir nuolat atnaujinamas planas.

Atvirkštinis testavimas nepalankiausiomis sąlygomis

Testavimas nepalankiausiomis sąlygomis, kuris yra pradedamas išankstiniu rezultato nustatymu (verslo modelis tampa neperspektyvus), o tada nagrinėjami scenarijai ir aplinkybės, galintys nulemti tokį rezultatą.

Norimos prisiimti rizikos pareiškimas

Oficialus valdymo organo pareiškimas, kuriame jis nurodo, kiek ir kokios rizikos įstaiga nori prisiimti, kad pasiektų savo strateginius tikslus.

Rizikos prognozės laikotarpis

Nusistatytas laiko tarpas, už kurį prognozuojama rizika. Kai taikomas ekonominis požiūris, rizikos prognozės laikotarpis paprastai yra vieni metai.

Rizikos nustatymo procesas

Reguliarus procesas, kuriuo įstaiga identifikuoja esančią arba galinčią kilti jai reikšmingą riziką.

Rizikos sąrašas

Nustatytos rizikos ir jos savybių sąrašas. Rizikos sąrašas yra rizikos nustatymo proceso rezultatas.

Rizikos kiekybinis įvertinimas

Nustatytos rizikos kiekybinis įvertinimas parengiant ir taikant rizikos apskaičiavimo ir rizikos palyginimo su įstaigos turimu kapitalu metodikas.

---

⁵³ 2014 m. gegužės 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2014/59/ES, kuria nustatoma kredito įstaigų ir investicinių įmonių gaivinimo ir pertvarkymo sistema ir iš dalies keičiamos Tarybos direktyva 82/891/EEB, direktyvos 2001/24/EB, 2002/47/EB, 2004/25/EB, 2005/56/EB, 2007/36/EB, 2011/35/ES, 2012/30/ES bei 2013/36/ES ir Europos Parlamento ir Tarybos reglamentai (ES) Nr. 1093/2010 bei (ES) Nr. 648/2012 (OL L 173, 2014 6 12, p. 190).

Rizikos klasifikavimo sistema

Įvairių rizikos rūšių / veiksnių skirstymas į kategorijas, leidžiantis įstaigai nuosekliai, taikant vienodas rizikos sąvokas ir schemas, vertinti, sisteminti ir valdyti riziką.

Priimtina rizika

Rizika (rizikos rūšys ir lygiai), kurią įstaiga prisiima ne savo noru, bet ją toleruoja.

Santrumpos

AT 1	papildomas 1 lygio kapitalas (angl. <i>Additional Tier 1</i>)	MSĮ	mažiau svarbi įstaiga
BBPK	Bazelio bankų priežiūros komitetas	MDA	didžiausia galima paskirstyti suma (angl. <i>maximum distributable amount</i>)
BGPD	Bankų gaivinimo ir pertvarkymo direktyva	MREL	minimalus nuosavų lėšų ir tinkamų įsipareigojimų poreikis (angl. <i>minimum requirement for own funds and eligible liabilities</i>)
CAS	kapitalo pakankamumo pareiškimas (angl. <i>capital adequacy statement</i>)	NKI	nacionalinė kompetentinga institucija
CBR	jungtinė rezervo norma (angl. <i>combined buffer requirement</i>)	OCR	visas kapitalo reikalavimas (angl. <i>overall capital requirement</i>) (TSCR + CBR)
CET 1	bendras 1 lygio nuosavas kapitalas (angl. <i>Common Equity Tier 1</i>)	P1R	1 ramsčio kapitalo reikalavimas (angl. <i>Pillar 1 capital requirement</i>)
KRD IV	Kapitalo reikalavimų direktyva	P2G	rekomenduojamas 2 ramsčio kapitalas (angl. <i>Pillar 2 capital guidance</i>)
CVA	kredito vertinimo koregavimas (angl. <i>credit valuation adjustment</i>)	P2R	2 ramsčio kapitalo reikalavimas (angl. <i>Pillar 2 capital requirement</i>)
DTA	atidėtųjų mokesčių turtas (angl. <i>deferred tax assets</i>)	RAF	norimos prisiimti rizikos nustatymo tvarka (angl. <i>risk appetite framework</i>)
EAD	pozicijos vertė esant įsipareigojimų neįvykdymui (angl. <i>exposure at default</i>)	SĮ	svarbi įstaiga
EBI	Europos bankininkystės institucija	SREP	priežiūrinio tikrinimo ir vertinimo procesas (angl. <i>Supervisory Review and Evaluation Process</i>)
ECB	Europos Centrinis Bankas	BPM	Bendras priežiūros mechanizmas
FST	Finansinio stabilumo taryba	TREA	bendra rizikos pozicijos suma (angl. <i>total risk exposure amount</i>)
ICAAP	vidaus kapitalo pakankamumo vertinimo procesas (angl. <i>internal capital adequacy assessment process</i>)	TRIM	tikslinė vidaus modelių peržiūra (angl. <i>targeted Review of Internal Models</i>)
ILAAP	vidaus likvidumo pakankamumo vertinimo procesas (angl. <i>internal liquidity adequacy assessment process</i>)	TSCR	visas kapitalo poreikis pagal SREP (angl. <i>total SREP capital requirement</i>) (P1R + P2R)
IRB	vidaus reitingais pagrįstas (angl. <i>internal ratings-based</i>)		
BKPNR	bankinės knygos palūkanų normos rizika		
LGD	nuostolis dėl įsipareigojimų neįvykdymo (angl. <i>loss given default</i>)		

© Europos Centrinis Bankas, 2018 m.

Pašto adresas 60640 Frankfurtas prie Maino, Vokietija
Telefonas +49 69 1344 0
Svetainė www.ecb.europa.eu

Visos teisės saugomos. Leidžiama perspausdinti švietimo ir nekomerciniais tikslais, jei nurodomas šaltinis.